

DERSİM PARLAMENTOSU (1. MECLİS) KURULUŞ TOPLANTISI ÜSTÜNE

**Dr ALİ KILIÇ ve İSMAİLO DEMENİZ KILIÇ,
Paris - Berlin,
14. Şubat 2016**



**SCIENTIFIC RESEARCH CENTER OF KURDISTAN (C.R.S.K.)
CENTRE DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE DU KURDISTAN**

Association de Loi 1901 RDA N°W212005346,
4 Rue de Saverneö 21000 Dijon France

**Dr Ali KILIÇ
Président**

Doctor of Philosophical Sciences

eMail: dralikilic38@gmail.com

Web: <http://www.dralikilic.wordpress.com>

Mobile: +33 631 556 896

DERSİM PARLAMENTOSU (1.MECLİS) KURULUŞ TOPLANTISI ÜSTÜNE

İlkin. Adresimize başta İsmailo Demeniz e gönderilen 1. Dersim Meclisi çağrısında, 140 kişilik bir listede ismim olduğu toplantıya davet edilgi için, sonra bana gelen bir nezaket ileti nedeniyle sizlere yazmak, toplantı öncesinde yazılı görüşlerimizi bildirmek, açıklamak da zorunnda kaldık.. Toplantınızın başarılı geçmesini diliyoruz. Çağrınız hakkına bazı görüşlerimi sizlere iletmeyi bir insanlık ve dostluk görevi olarak görüyoruz. Gönül isterdi ki, bu görüş bildirimi ana dilimiz

kırmaçki olsun, ama Dersim çok dilli bir bölge olduğu için bütün dostların anlayacağı eğemen sömürgeci ulusun dilinde yazmaya karar verdik. Dostlar bizi bağışlasın.

Görüş bildirimizde açıklık, berraklık, netlik esas aldık. Düşündüklerimizi açıkça dile getiriyoruz. Kimse ile bir sorunumuz yok. Kırıcı değil, yapıcı, yaratıcı ve kurucu olmak istiyoruz.

Bildiğiniz gibi, çağrı metni liste ile birlikte iletilmiştir. Temelde incelemeye alındığında yazı pek çok gözlem ve çeliskileri içermektedir. Çağrıyı yapan organize yapan beş kişilik komite hangi ölçüt ve değerlere bağlı olarak bunu yaptığı bu listede bulunmayan kişilere yer vermemek ya da vermek sorunu açık değil, Daha sonra aynı komite, yeni bir açıklama yapmak zorunda kalmıştı. Üstelik toplum sözleşmesi metin ilkeleri açıklanmamıştır. Dersimli pek çok aydın ve yazarı kendi dışında bırakan bu anlayış eski anlayışların etkisinin bir yansımasıdır. Güdümlüdür. Üzücüdür. Etik değerlerle bağlantılı değildir. Daha sonraki bu açıklamalar, durumun sıkıntılarını, iç çelişkilerini yazışmalarda ortaya koymaktadır. Sorun Dersim 1937-38 sözlü tarih Projesi ise, hangi gerekçelerle bunun mirasına Federasyon ve yöneticileri, ya da başkaları sahip çıkabilir? Bizce tartışma konusu bu değildir ve bu yanıyla Meclis Projesi bir payalma, öncelilik projesi olarak görülebilir. Hiçbir sonucu alamayan asla açılmayan davalarda, kim adına Federasyon dava açma yetkisine sahip olduğu açıklanmamaktadır. Bu konuda hukuksal prosedür açıklanmamıştır. Umarız süreçte hukuksal sorun çözümlenir uluslararası ceza Hukukunun tıkanıklığına rağmen.

Birinci soru, 1. Meclis nedir? Başlangıcı nereye dayanıyor? Dersimin nesine yanıt veriyor? Hangi programı içeriyor? Şu ana kadar sorun neden ortaya konulmadı? Önündeki engeller nelerdi? Bu engeller nasıl aşılır?

İkinci soru, 1. Dersim Meclisi neyin keşfidir? Anayasası olmayan bir Meclis olur mu? Meclisin siyasal iş bölümü nedir? Mevcut olanakların kullanılması bu eksiklikleri nasıl giderecektir? Böyle bir oluşum olmadan önce kimlerle nasıl bir dialog kurulmuştur?

Üçüncü soru, Dersim Meclisi ya da Parlamementosunun yakın ve uzak amaçları nelerdir? Günümüz dünyasını nasıl değerlendiriyor? Uluslararası ilişkilerin doğası ve yapısını nasıl değerlendiriyor?

Dördüncü soru, Dersimin tarihi içinde, Dersim Meclisi ya da Parlamementosunun sorusallığı nedir? Tarihsel sorunsallık incelendiğinde, Sömürge Dersim'den Osmanlı ve TC Parlamentolarına gönderilen ya da TC ve Osmanlı tarafından seçtirilen Milletvekilleri neyi ve kimi temsil etmişlerdir? Örneğin Lütfi Fikri Bey 1908 de Osmanlı Meclisinde Dersim mebusu seçildiğinde, Dersim Osmanlı İmparatorluğu ile savaş halindedir. Diyab Ağa 6000 kişilik aşiret gücüyle Osmanlı Ordusunun safhına geçerek sunni Kürt ve Kızılbaşlar ve Ermenilerle birlikte Dersim direnişine karşı sömürgeci düşmanla işbirliğine giriyorlar (bakın Antranik, Dersim Seyahatname) ve sonunda Osmanlı Ordusu Dersim de yeniliyor. Buna rağmen Dersim bölünüyor. Sonra Mustafa Kemal Diyab Ağayı (Yıldırım) Koçgiri direnişine karşı kullanıyor. Mustafa Kemal, Abdül Hamid'in Dersime karşı olan politikasını aynen takip ediyor. Lütfi Fikri Bey Sultan Abdül Hamid tarafından mahkum edilip Mısır a sürgün

ediliyor, 1908 de Dersim Milletveki olduğu dönemde tutuklanıyor. Tırnakları çekiliyor. Ve İhtihatçılardan ayrılıyor. Daha sonra Mustafa Kemal döneminde tutuklanıp işkence görüyor, mahkum ediliyor. Hasan Hayri Bey ise, Mustafa Kemal tarafından idam ediliyor. 1. Dersim Meclisi bu trajik durumu nasıl değerlendiriyor, sömürgeci Parlamenter sistemin yerine hangi sistemi yerleştiriyor?

Beşinci soru, 1. Dersim Meclisi ya da Parlamemntosu kuruluş sürecinde BM Anayasası ve yerleşik halklar deklarasyonuna model açısından nasıl bir değer biçiyor? Dersim Anayasasını ele alırken bu kaynaklara yerverecek mi? Dersim doğasını hedef alan sömürgeci işgalci politikaya karşı BM Anayasası çerçevesinde sorunu nasıl gündemleştirecektir. Dersimde iklimsel değişiklikler, Biodiversite, Barajlar ve çevre sorumluları,göç, sağlık, Hukuk, Uluslar arası hukuk ve soykırım ve diğer sorunları nasıl gözlemliyecektir?

Altıncı soru, Dersim de sömürgeci eğitim kurumu olarak, bir üniversite, bir kaç Yüksek Okul ve Liselerdeki eğitim, eğemen türk ulusunun eğemen sınıflarının çıkarları üzerine kurulmuş kurumlardır. Bu konuda 1. Dersim Meclisi ya da Parlamemntosu kuruluş sürecinde, Dersim Bilimler, Tıp, Teknolojik, Bilim, Dil Sanat Edebiyat Akademilerinin kurulması, bilimsel ve teknolojik kurumların kurulması hayata geçirilmesi konusunda 1. Dersim Meclisi ya da Parlamemntosu temel bilimsel yaklaşımları nelerdir?

Yedinci soru dil ve din sorunudur.TC ve AKP sömürce sistemi götrmelik “zazaca” bölümlerini, sahte Komisyonlar kurarken, Dersimi büyük bir hızla islamlaştırmaya devam ediyor. 1. Meclis toplantısı sömürge valisi Kenan Güven'in İmam Hatip Okullarına gönderdiği 5000 çocuğumuzun aki,beti konusunda nasıl bir açıklama getirecektir?

Bu sorular, öneriler diğer katılımcılar tarafından gelecek öneriler daha da genişletilebilir.

1. GÖZLEM

Bu açıdan çağrı metni Dersim identitesini, temel tarihsel ekonomik, siyasal sosyal çevresel kültür,dil ve tarih sorunlarını dile getirmekten uzaktır. Baska bir değişle Dersim sorunlarını açıklayacak bir projet ve perspektiflerden yoksundur.Keşfettiği “Dêsim” ya da “ Dersim” farkı hareket noktası olarak ele alınması çarpıcıdır. Bu bir buluş değildir. Bu bir buluş değil kendi kendisini bir başka biçimde inkardır. Osmanlıca transkripsiyon ve bir Osmanlı arşiv belgelerine dayanan bu farklılık sadece bir detay olduğu gibi bu gurubun Osmanlı ve Türk sömürgeciliğinin elestirisini yapmaktan uzaktır. Metin Dersim gerçekliğini Dersim halkının siyasal sosyal,ekonomik, kendi bağımsızlık istemini dile getirmiyor. Dersimle ilgili temel . Politik ve pragmatik bir anlayış ve yanlışlıklardan kaynaklanıyor. Bu eski sömürgeci işbirlikci manevralarının bir devamı olarak görülebilir. Kendilerine pay almak için duruma soyunmuş yeni tip misyonerliktir. Gerçek bir siyasal projeden yoksun, çözümler bulmaktan “etik değerler” bilgisinden tamamen yoksundur.

11.GÖZLEM

Sorulacak soru,1. Meclis Bağımsız Dersim Meclisi midir Batı Dersim i kapsıyor mu_? TC nin Parlamentosunda görev yapmış, sömürgeci Parlamento da merkezi kanlı Devlet için yemin etmiş milletvekillerinin Dersim ve Batı Dersim Parlamentosunda ne işleri ve yerleri vardır? Birinci Meslisin çağrısını yapanların bunlarla ne ilişkisi vardır? Bunlar hangi nedenlerden ötürü davetli listesine alınmışlardır? İkinci soru bu çağrıyı yapan Komite hangi direniş değerleri adına bu çağrıyı yapmaktadır. Dersim soykırımını katliama indirgeyen, Dersim'in uzak tarihini çarpıtan bir kişi kimler adına komite de temsil ediliyor?. Başka bir deyişle Dersim Jenosidinden önce hem Osmanlı hem de TC devletinin saflarında yer alanlar ve katılanlar ya da onların mirasçıları olanlar Dersim Parlamentosuna hangi hak ve değerler adına girebilirler? Asıl, bilim etiğinin etik değerleri bu nokta da düğümlenmektedir.

HAREKET NOKTAMIZ, GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ

Dersim tarihsel olarak bir sömürgeci tarihidir. Tarihi sömürgecilige karşı bir direniş ve kanlı bir direniş tarihidir. Bu anlamda Dersim tarihi sömürgecilige karşı direniş ve sömürgecilerle işbirliği yapanlara karşı da direniş tarihidir. İşgalci Türk Osmanlı Pers arap sömürgecileri, her işgal ettiklerine Dersim e ayrı bir kimlik ithaf ettiler. Onlar kendi işbirlikçilerine aynı kimliği biçtiler, kendi sömürgeci işbirlikçisi olaral belli bir süre kullandılar. Dersimi jenosid le ortadan kaldırmak, sömürgeci işgalci güçlerin politik ve askeri hedefi oldu. Her işgalde sömürgeciler kendilerine yerli işbirlikçiler buldular. Dersim Meclisi bu yönüyle bir anti sömürgeci ve direniş tarihi olarak siyasi ve askeri bir direniş tarihi olarak kabul edilmelidir..

Sömürgeciler Dersim bölgesi kaynaklarına el, iş gücüne, pazarlarına, yer altı yerüstü kaynaklarına el koydular ve aynı zamanda sömürgeleştirdiği halkın sosyo-kültürel, dini değerlerine baskı uyguladılar. Dillerini kültürlerini ve inançları yasakladılar. Dersimi toptan ortadan çok uzak ülkelerden petrol taşıdılar.Antranik anlattıkları göre Osmanlı Orduları 400-500 yerde yangın çıkardılar. Bunun yerine kendi sömürgeci dillerini, inançlarını kültürlerini zorla kabul ettirdiler.

Dersim Arkeolojik tarihinin incelediğimizde yapılan kazılarda ele geçen belgeler bu bölgede Hititler, Urartular, Medler; Persler, Arapların Romalılar, Greklerin, Türkler ve Osmanlıların işgal ettiklerini görüyoruz.

İnsanlığın gelişiminin başladığı çağ olan Neolitik Çağ birlikte Dersim’de de yerleşimlerin başladığına, Kalkolitik ve Tunç Çağlarında ise yerleşimlerin yoğun olduğu görüşü genel bir gerçekliktir. Kemere Bimbarek deki LEE Demir çağına ait bir mezardır. Yine volkanik alanda **çismike Duldüle** ile birlikte taşlakmış bir beden bu kutsal kült, kutsal dağ kültürümüz ve inancımızdır.Tarih öncesidir, İslam ve Hristiyanlıkla bir ilgisi yoktur.

Arkeolojik yapıya gözetarsak, kısaca şunları görüyoruz. Bugün Dersim de beş büyük Urartu yazıtı vardır. Bunlardan üçü Baraj suları altında kaldı. Ama biz bu metinleri bulduk. Dilimize çevirdik.« Biz çok iyi biliyoruz ki,.Britanya’nın Erzurum konsolosu J.G. Taylor’un 1866

yılında bölgeye geldi ve bazı gezi notları, tuttu. Bulguları Perslere maletti. Bu tamamen arkeolojik bilgi eksikliğini ortaya koyuyor. Zira 1882-1883 yıllarında Praglı bir Jeolog olan Joseph Wünsch Kaleköy Kalesi'nde çiviyazılı yazıtın Urartu lara ait olduğunu ortaya koydu.¹ Ardından 1899 yılında Palu'dan Harput'a doğru yolculuk yapan C. F. Lehmann-Haupt söz konusu yazıtı fotoğrafladı Avusturyalı Urartolog Fredrich W. König² ve Gürcü filolog G. A. Melikişvili³ Urartu yazıtlarını topladığı çalışmaları kapsamında Kaleköy yazıtını yeniden gözden geçirdiler ve o zamana kadar pek bilinmeyen Urartularla ilgili bilgilere ulaştılar ama gerek,.Melikişvili gerekse Prof. Mirjo Salvi nin açıklamaları ve genelleştirme yapmaları sakat ve yanlıştır. Bilim adına bir saptırmadır.Bu konuya daha sonra geleceğiz.

Urartu Krallığı Dersim'de, bir başka coğrafi deyişle Yukarı Fırat Bölgesi'nde kısa süreli kesintiler dışında Dersim'deki Urartu varlığı sözünü ettiğimiz çivi yazılı yazılarında saklıdır.Dr Ali KILIÇ, bu çivi yazıları ile yazılmış ve şu anda Harput Müzesinde bulunan Urartuca yazıtı, Kırmaçki'ye çevirdi Dersim Jenosidi adlı incelemesinde yayınladı.. Bilimsel bir karşılaştırma yapılırsa, Urartuca, Ermenice den çok, Kırmançki 'ye daha yakın bir dildir. Ermeni tarihçilerinin çabalarına rağmen,. Uraruca nın Ermenice ile hiç bir ilgisi yoktur. Ne Hititler ne de Urartular, ne Hurriler, ne Kasitler ,Gutiler, Mittanler Ermeni değildirler. Bu konuyu ileride ele alacağız. Çünkü Dersim uzak ve yakın tarihiincelenmeden Dersim hakkında ciddi bir dünya görüşüne ulaşmak mümkün değildir.Bu konuda fransızca olarak bir kitap yazmıştır.

Dersim tarih boyunca işgalci sömürgecilerin boy hedefi oldu: Sadece Osmanlılar ve Türkler 108 kez Dersimi isgal ettiler. Osmanlı Arsivlerine baktığımız da su gerceği görüyoruz.

DERSİMDE ARAP FARS TÜRK OSMANLI SÖMÜRGEÇİLİĞİNE KISACA BAKIŞ

İslamın ortaya çıkmasıyla ülkemiz araplar tarafından işgal edildi ve 1071 de Türk Isgalcilerinin politikası 1453 de İstanbulun işgali Fars Arap sömürgecilerinin rekabeti 1514 de Yavuz Sultanin Dersim ve Kocgiri toptan imhasi 1639 da ülkemizin ikiye bölünmesi halkızın büyük bir çoğunluğunun Khorasan'a sürgün edilmesi Dersim Sancağı'nın 1848 tarihinde teşkil edilmesinden sonra, Tanzimat'ın getirdiği somurgeci sistem Osmanlı Devleti tarafından bu bölgede de uygulanmıştır.“**Dersim Islahatı Hakkında Babıai'ye Takdim Olunan Fi 22 Mayıs 1312 (3 Haziran 1896) Tarihli* Layihadır**”dır. Bu rapor, Anadolu umum mufettişi **Müşir Şakir Paşa** ile bogeden sorumlu 4. ordu komutanı **Mehmet Zeki Paşa** tarafından müştereken hazırlanmış ve hükümetem arz edilmiştir. Somurgeciler Dersimi ikiye bolerler.**1. Batı Dersim:** Hozat, Ceemişgezek, Pertek, Ovacık, Kemah, Gurcanis ve Kurucay kazalarını, **2. Doğu Dersim:** Mazgirt, Kiğı, 7arsancak, Nazımiye ve Pulumur kazalarını kapsamaktadır.¹

¹ Wünsch - Müller, 1888, 5 v.d.

² König, 1955-57, No. 127; Lev. 97.

³ Melikishvili, 1960, No. 279.

¹Mehmet Zulfu Yolga, *Dersim (Tunceli) Tarihi*, (Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Halaoğlu, İbrahim Yılmaz), Ankara 1994, s. 81-82.

Ermeni yazar Antranik, **Dersim Seyahatnamesi**² adli kitabinda “**Dersim deyim yerinde ise, siyasi tarihi 1828 de baslar**” der. Ona göre Resit Pasa önderligindeki Osmanli Ordusu Dersim üstüne ilerlerken bu”**Osmanli Ordusuna karsi, Dersimliler cok sert direniş gosterdiler**”³ **1.Şah Huseyin Bey**, tüm genc Dersimlileri toplayip buyuk bir cesaretle düşmanın karşısına çıktı..Karşılıklı çatışmalar bir ay sürdü. Antranik'e göre” **Osmanlı Ordusuna komuta eden paşa, mevcut güçlerle Dersimlileri yenemeyeceğini..umduğundan fazla kayip vererek Dersim'den uzaklasti**”⁴ Buna rağmen Antranik'e ” **Sultan, Dersim'i tabi tutma istiyordu” diyor...**”Osmanli Ordusu Dersim eteklerinde her yani harabeye cevirdikten sonra Dersimlilerin büyük çoğunluğunun sığınmış olduğu bölgeye yöneldi, ama yeneceğine yenik düştü ve geri çekildi.”⁵

Antranik 'e göre Anadolu'nun Türkleşmesine paralel olarak Dersimin sömürgeleştirilmesi türkleştirilmesi ve islamlaştırılması isgalcilerin temel amacı olmuştur. 1514 yılı askeri ve siyasi isgalin temeli oluşturmıştır.Ancak. Dersim'den bu tarihte Horasan'a sürgün edilen 114 Aşiret üstüne yapılan inceleme çok ilginçtir.³.Bu şunu gösteriyor ki Dersimliler Khorasan gelmiş bir topluluk değildir : Dersimliler Yavuz Sultan Selim döneminde Khorasan'a sürgün edilmişlerdir. Ayrıca Osmanli Devleti Dersime kolay kolay girememiştir.9 Kasım 1851 tarihli bir belgeden Osmanli Devleti , “...**Dersim ekvat ve eşkıyasının ıslahi ve terbiyesi madde-i matlubası bu kerre tamiyile huulee gelerek silahlarının toplandığı...**”² diye açıklamıştır.

1850–1851 tarihleri arasında yapılan bu askeri hareketi takiben, Harput valisi ve Anadolu Ordusu komutanı tarafından 14 Ekim 1851 tarihinde gönderilen yazıda “..**dört yüz seneden beru icerinehukümet girmemiş ve kenduleru dahi dağ ve ormanlarda gezerek...**” ifadesi ini kullanarak , Osmanlı Devleti'nin bu bölgeyi uzun yıllar gremedigini dile getirmiştir.³

13 Ocak 1852 tarihli bir belgeden anlaşıldığına göre, Dersim Sancağı'na bağlı Kuzican (Pulumur) Kazası'nda Felaki aşiretine mensup 15 kişi yakalanıp İstanbul a gönderilmiş ve orada ömür boyu Kurek cezasına mahkum edilmiştir.⁴

1848'deki idari düzenlemeye sonra Dersim 1860 yılına kadar vergi ve asker vermemiştir.Osmanlı Merkezi devleti kendilerine göre yerli isbirlikcileri meclis-i idare azalığına Kara Ballı aşireti reisi Yusuf Ağayı, mahkeme azalığına Ferhad Uşağı aşireti

² Antranik, Dersim Seyahatnamesi,Aras Yayinlari,2012,s.155

³ Antranik, Ibid.s.156

⁴ Antranik,ibid.p.157

⁵ Antranik,ibid.p.159

³ Bakınız, La R »gion Kurde de Khorasan, Dr Afrasiab, çeviri Seve Evin Çiçek, in www.dralikilic.wordpress.

²-BOA., *Cevdet Askeriye* 卷, No: 14771. Dersim b□gesindeki askeri hareket Kasım 1851 tarihinde sonu 輒anmış ise de, b□genin sarp ve dağlık olması sebebiyle, buraya diğer.dralikilic.wordpress eyaletlerden getirilen askerler Şubat 1267 (Şubat 1852) tarihine kadar Dersim mıntıkasında kalmışlardır. bkz. BOA., *Cevdet Askeriye*, No: 8541.

³ BOA., *İrade Meclis-i V* 稷, No: 8431.

⁴ BOA., *İrade Meclis-i Vala*, No: 20503. Ocak 1852 tarihinde 15 yıl kurek cezasına carptırılan 14 kişiden biri olan Felaki aşiretinden İbrahim adlı şahıs 21 Mart 1865 tarihinde affedilmesi icn arzda bulunmuş, soz konusu şahıs “...İhtiyarlığı cihetiyle gözü gormez olduğundan...” affedilmiştir. bkz. BOA., *İrade Meclis-i V* 稷 竈, No: 24271

reisi Kahraman Ağayı tayin etmişti. Yusuf Ağa'nın oğlu Mehmed Ağa'ya jandarma yüzbaşılığı ve Ferhad Uşağı aşiretinin ikinci reisi Yusuf Ağa'ya da jandarma mulazımlığı verilmiştir.⁵ 14 Ekim 1851 tarihinde Dersim ayaklanması sırasında Kureyşan ve Yusufanların silahlarına el konulur. 1850–1851 tarihleri arasında yapılan bu askerî harekâtı takiben, Harput valisi ve Anadolu Ordusu komutanı tarafından 14 Ekim 1851 tarihinde gönderilen yazıda "**...üç-dört yüz seneden beru içlerine hükümet girmemiş ve kendülerü dahî dağ ve ormanlarda gezerek... ifadesi, Osmanlı Devleti'nin bu bölgeyi uzun yıllar ihmal ettiğini** belirtmesi bu bölgeye Osmanlı Sömürgecileri kolayca giremediğnin kanıtıdır. Bu yüzden. 161şgalci sömürgeci Osmanlı Ordusu silah toplama girişimleri sonuçsuz kalmıştır : Zira direnen Dersimliler yüksek dağlara çekilmek zorunda kalmışlardı. Bu rağmen Tanzimat sonrası Osmanlı Orduları bölgede yapılan ilk askerî harekâta toplam 11.306 asker gönderdi..2 Nisan 1851 tarihinde Diyârbekir sömürge valisi gönderdiği bir yazıda « Dersim Sancağı meselesinin ıslahâtı zımında .", Dersim Sancağı'na gönderilen askerin, meselenin halledilmesinden dolayı geri gönderilmesini istemekteydi. 21 Haziran 1851 tarihli Seraskerlik tezkeresinde, "**... Dersim ekrâdı öteden berü şekâvetde olarak husûsiyle bu def'a şekâvetlerini artırmış** » denilmektedir.

Dersim Sancağı'nda 1848 tarihinden sonra yapılan idarî düzenlemelerde de kaymakam ve memurlar, aşiret reisleri ve bunların çocuklarından tayin edilmiştir... Dolayısıyla hükümet işleri bunlar tarafından yürütülmeğe ağılanmış, bu ise şekavet olaylarının artmasına sebep olmuştu »⁶ 1860 tarihinden sonra Dersim'de Şah Hüseyin, Gulabî, Mansur ve Şeyh Süleyman gibi aşiret reisleri veya seyitlerin idareye hakim olduğu görülmektedir.

Sömürgeci Osmanlı Devleti bu bölgedeki bütün asayişsizliğin sorumlusu olarak neden **Şah Hüseyin'i**, görmektedir oysa kendisi, Kuzucan Kaymakamı seçilmişti . Neden sömürgeci Osmanlı Devleti Dersim Aşiret Beylerini 1860–1875 tarihleri arasında Osmanlı Devleti başkaldıran yapan aşiret reislerini Yemen, Basra ya Vidin Romanya Khorasan a sürgün etmişti? Bunun nedeni nedir ? Bu konu da Dersim beylerini kimler Abdül Hamide 1877 yılında şikayet etmişti bu konuda elimiz de ne belgeler vardır ? İkinci nokta Dersimin nüfus yapısı Antranik'in kitabında ne tür bilgiler var ? Antranik Sömürgeci Osmanlı devletine karşı savaşta gerek Dersimlileri gerekse, kızılbaşları ve Ermenileri nasıl değerlendirdiğidir.Bunların Osmanlı Sömürgecilerine karşı savaşta, sömürgeci devletle işbirliği yaparak Dersim direnişine karşı düşmanın saflarında yer aldıklarıdır. Türk olmayan Milletvekili Kamer Genc'in kendisinin türk bayrağına sarılan gömülmesini istemesinden daha çirkin bir asimilasyon olamaz. Öte yandan, Antranik'in Dersimliler için kullandığı « vahş, », »dağlı », »cahil » gibi niteleme sıfatları kabul edilemez. İkinci esas onokta sömürgeciler bölgeyi sömürgeleştirirken yerli işbirlikçileri sömüregnin direnişine karşı nasıl kullandılar ? Hangi yöntemleri izlediklerini bilmek, ortaya koymak önemlidir. ? Bunun günümüzde bağlantısı nedir ? 1877 de Şah Hüseyin Beyin Osmanlı İmparatorluğunun Çarlık Rusya ile savaşa girmesinde tavrı ne idi ? Bu konuda Dersim konusunda araştırma yapan Fırat Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. İbrahim Yılmazçelik, diğer resmi ideoloji temsilcilerinin yazdıklarına yanıtımız nedir ?. Bu

⁵ M. Zülfi, *Dersim Tarihi*, s. 59.

⁶M. Zülfi, *Dersim Tarihi*,s. 59

tavrın yukarı da belirtilen Dersim de Hamidiye Alaylarının kurulması için başvuruların tutumu ne idi? Kendilerini Dersimli olarak tanıtan Osmanlı İmparatorluğu ile işbirliği istemleri « iyi » hatta ama Cibranlı Aşireti nin Sultan Abdül Hamid tarafından Dersim 'e gönderilmesi « kötü » olarak niteleyen bizzat sömürgeci Osmanlı Ordusu ile birleşip Kendi ülkelerinin özgüne karşı savaşmış sonra devletin safhına yeraalanları 1. Meclis toplantısı nasıl değerlendirecek ?.Üstelik Antranik'e göre sunni Kürt ve kızılbaş kürt aşiretlerin resmen Osmanlı Orduları safhına geçerek Çarşancaklı Ermenilerle birlikte Dersim direniş güçlerine karşı savaşmışlardı ? Antranik kitabında « **Çarşacak ya da Karaçor daki Ermeni köylülerininin çoğu Osmanlıları desteklemiş oldukları için Dersimli Kürtler tarafından korkunç zulme maruz kaldılar ve isteristemiz köylerini terkedip, Ermenilerin kısmen rahat yaşadıkları çevre köy ve kasabalara göç etmek zorunda kaldılar. Yine çok sayıda Müslüman Kürt ve Kızılbaş da (Osmanlı tarafını tuttuklarından) Harpu't'a veya başka yerlere göç ettiler.**⁷

Dersim aşiret reisleri Sultan Abdülhamid 'e başvurarak Hamidiye Alaylarını kurmak için başvurdular. « **Devletli, şevkatli, mehabetli, kudretli efendimiz hazretleri; Cenabı Hak; padişahımız efendimiz hazretlerini, velinimeti alem efendimizi, bütün mülk ve millete bağışlasm.Şimdiye kadar devlet askerlerinin gün be gün fazlaşmasıyla, şan ve şereflerinin yükselmesi hakkmda buyrulan büyük lütuf, bütün fertleri ihya edip, sonsuz memnuniyetimize sebep olmuştur. Yüksek askeri fikirlerinin yüksek hükümlerine tabi olup, sadakat ve doğrulukla hizmetlerinde bulunmak bütün ekrammlz gibi bizlerde; padişahlmzin feyiz ve saadetinden istifade etmek arzusuyla, uğurlu saydığımız Cenabl cihan padişahına Canimizi fedaya hazır olduğumuzdan, lütfen ve merhametten bu havalide bulunan aşiret fertlerimizle, hazreti padişaha hizmet olsun diye, Hamidiye Alaylan teşkilatma kayıt olunmamızı, merhamet ve şefkatle kabul buyurmasını niyaz ve istirham ederiz. Bu hususta ve bütün hususlarda emir ve ferman lütuf ve ihsan şevketli, kudretli ve mehabetli padişahlmz efendimiz hazretlerindedir. Bu dilekçeye imza atanlar, Dersim Reislerinden, Alim Ağazade Cemal, Ali Keko Zade, Reso Zade, Deyap Oglu Süleyman, Seyit İbrahim Ağa, İbrahim, Küs oğlu Hacı.**^{7a}

Sultan Abdül Hamid bu başvuruya yanıt vermedi. Zira Dersim için Hamidiye Alaylarını kabul etmek, askeri olarak Dersimi Osmanlıya karşı güçlendirmek anlamına geliyordu. İkinci nokta, Dersim islamlaştırılmamıştı. **Şakir Paşa verdiği raporda Dersime Nakşibendiciliği getirmek istiyordu. Bugün AKP nin Dersimi islamlaştırma planı aynı plandır.**

Osmanlı Emperyalist sömürgeciliğine Şah Hüseyin Bey'in karşı çıkışı, vergi ve asker vermemesi çok ileri bir adımdı.

Antranik 'e göre « Kutı ve Dujik'te yaklaşık 100.000 Kızılbaş Kürt yaşar »⁸
« Bütün Dersim'de ayrı ayrı aşiretler halinde 200.000 dolayında İslam olmayan Kürt

⁷ Antranik, Dersim Seyahatname, s158-159.

⁷ ^a Kemal Süphandag, Büyük Osmanlı Entrikası Hamidiye Alayları,Komal,Yay,2006,

⁸ Antanik, Dersim, Seyahatname,118

yaşar »⁹ Yine ona göre « bağımsız Dersim'in en büyük bölgesi Tujik'de 65-70 bine yakın Kızılbaş Kürt yaşar »¹⁰

Vital Quinet in yazdığı dört ciltlik kitapta Dersim ve kazalarının nüfusu hakkında verdiği bilgiler bir yana ABD Harput Başkonsolos Leslie A David'in 1916 da ABD Büyükelçisi H. Montargau ya gönderdiği rapor da Dersim Nüfusu nun 500.000. insan olduğunu yazar. Bu sayı 1937 de Fransa Türkiye büyükelçisi Askeri Ataşasesinin verdiği 500.000 kişilik nüfusa denk düşüyor.

Ermeni tarihçi, Paris VIII Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Raymond H. Kevorkain, 2006 da yayınladığı Ermenilerin Jenosidi adlı eserinde Dersim'deki Ermenilerin sayısının 16 667 kişi olduğunu ve 1667 Ermeninin göçe zorladığını ¹¹ Oysa Antranik'in kitabını çevirmen Paylin Tomasyan, ermenilerin civardaki köylerle birlikte Harput daki nüfusunun 300.000 kişi olduğunu iddiası, Paris Barış Konferansına Avetis Aharonian, Dr Garo Pasdermadjian ve Nubar Paşa nın verdiği rakam Harput Dersim nüfusunu 168.000 olarak veriyor. Ayrıca bayan Paylin Tomasyan in dilimiz hakkında düşüncelerini çok yanlış buluyorum.

Osmanlı Türk Devlet Arşivlerinde bu konuda "*...şimdilik derûn-ı Dersim'den sarf-ı nazarla evvel emirde Kığı ve Kuzican ve Mazgird ve anı müte'akib Ovacık ve Hozat kazalarının esbâb-ı islâhiye ve istifâ-yı bekâyâ-yı miriye ile tahrîr-i nûfus ... hususlarının ele alındığı görülmektedir.*"^{* Bi V}

Bir başka belgede, "... Harekat icrasında ve belki daha evvel Dersim ahalisinin büyük bir kısmı rüesası gelib dehalet ve isitman ideceği der-kenar olmakla bu makule dehalet idenlere su'î muamele olunmayub pederane ve müşfikane saltanat-ı seniyyenin mekasıd-ı aliyesi ve mutavaat gösterenlerin her cihetle me'mur kalacağı ve mutavaattan başka ahaliye tarik-ı selamet ve saadet olmayacağı lisan-ı şefkat ve merhametle tefhim ve fukara-yı ahalinin hemen..."⁷ "... Dersim Sanacağının lağıyla Çemişgezek ve Mazgird kazaları tefrik ve ifraz olunub doğrudan doğruya Mamuretülaziz'e rabt ile diğer Ovacık, Hozat ve Kızılkilise kazalarında idare-i örfiye ilan..."⁸ etmesini önermekte idiler.

Fransız Genel Kurmay Arşivleri özellikle 23 Ocak 1908 de Konstantinople dan Elçilik Askeri Ataşesi Komandant DELON un Fransa Savaş Bakanlığına gönderdiği 4 Kasım 1907 tarihli 152 nolu raporlar incelendiğinde Kurmay Albay Nechad Bey yönetimindeki 6 Altı Tugay Dersime yaptığı işgalci saldırının amacı ayaklanmayı bastırmak halkı göçe zorlamaktı ama üç haftalık çatışmada Ordu dört ölü biri subay yüzlerce yaralı vererek 4 Tugayla Mezreye geri çekilmez zorunda kalıyorlar.

⁹ Antranik.İbidem

¹⁰ Antarnik.s.114

¹¹ Raymon H. Kevorkian, Le Génocide des Arméniens, Odile Jacob, Paris,2006 s.343

* BOA., İrade Dahiliye, No: 39098. 20 Mart 1867 tarihli belge

⁷ BOA., Yıldız Esas Arşivi No: 11004. 65

⁸BOA., Yıldız Esas Arşivi No: 11004.

Bu konuda Fırat Üniversitesi Öğretim üyesi Prof.Dr. İbrahim Yılmazçelik yaptığı inceleme gerçeğe uymamakta ve ileri sürdüğü tezler ve sonuçları doğru değildir.

Prof.Dr.İ Yılmazçelik'e göre « Koçuşığı aşireti reislerinden Halil Ağa'nın oğlunun tutuklanması ayrıca müteferrik aşiretlerin erzak ve hayvanlarının müsadere edilmesi sebebiyle aşiretler isyan hazırlıklarına girişmişlerdi. Mayıs 1908'de Karaballı, Ferhatuşığı aşiretlerinin reislerinin liderliğinde bir araya gelen diğer aşiret reisleri, isyan kararı almışlar dır. Bunu takiben aşiretler çevre kaza ve köylere saldırılarının yanısıra askerî birliklerle giriştikleri muharebelerde de önemli ölçüde silâh ele geçirmişlerdir.

9 Mayıs 1908 tarihinde 2000 kadar aşiret mensubu, Laçınıuşığı'nın merkezi olan Kakper müfrezesine saldırmışlar ve askerlerin bulunduğu tepeyi 15 Haziran 1908 tarihinden itibaren diğer bölgelerden sevk edilen 26 tabur asker ve Cibranlı Aşiretin e mensup Hamidiye Süvari Alayı ile iki dağ topu ve birçok dağ bataryasından oluşan kuvvetler, Dersim'de toplanmıştır. Bunun üzerine Abbasuşığı, Bahtiy ar, Karaballı ve Ferhaduş ağı aşiretleri reisleri isyandan vazgeçtiklerini bildirmişler, ancak Koçuşığı, Şamuşığı ve Resikuşığı aşiretleri hareketlerini sürdürünce, bunlar ın üzerine hareket yapılmış ise de kesin bir sonuç alınamamıştır »

Prof.Dr. İbrahim Yılmazçelik'in « Lolanlı, Baluşığı, Keçeluşığı aşiretleri de isyandan vazgeçmişlerdir. II. Meşrutiyet'in ilân edilmesi ile birlikte 23 Temmuz 1908 de umumî bir af ilân edilmiş ve bunu n neticesinde diğer aşiretlerle uzlaşma ağılanmış sadece Arslanuşığı, Beytuşığı ve Maksuduşığı aşiretleri çevreye olan saldırılarına devam etmişlerdir. » tezi doğru değildir.

Askeri Ataşesi Komandant DELON un Fransa Savaş Bakanlığına gönderdiği 5 Aralık 1908 tarihli raporu Prof.Dr. İbrahim Yılmazçelik'in anlatımlarını tersine çevirmektedir. Kommandan Delon 'a göre, yeni rejim (yani ittihat ve Terraki) işbaşına geldikten sonra çok önemli gelişmeler oldu veiKurmaya Albay Nechad general rütbesini aldı rejim Dersim Kürt aşiretlerinin başkaldırısını bastıramadı. 4 Temmuz 1908 tarihli raporunda Kumandan DELON, « askeri birliklerin işgaline rağmen Kızılbaşlar genel ayaklanmaya « başladılar. Hükümet temmuz 1908 de 4. Orduyu Dersime sevketti.Ayrıca Erzurum bölgesinden başka iki tugay, Trabzon dan 15 tabur, Harput'tan Gümüşhane den Malatia 'dan, İran sınırındaki askeri birlikleri Dersime kaydırıldı. Erzincan'dan 22. Süvari alayı Varto'dan 36. .Hamidiye Süvari Alayını toplam 24 Tugay,7 dağ taburu, 2 batarya asker Dersimi işgal etti.

Prof. Dr YILMAZÇELİK 'a göre Şakir Paşa bu sırada, Dersim hakkında görüşlerini şöyle açıklıyordu : "...Dersim öteden beri haydutluk ediyor. Şimdiye kadar üç defa askerle üzerine yürüdük. Aşiret reislerini, ağalarını ya yakalattık ya sürdürdük veya affettik. Ancak bu sefer de yeni ağalar türedi. Şekavetin sebebi önce fakirliktir, sonra suçluların takipsiz kalmasıdır. atıl inançlara karşı bağlılıdır. Bu sebeple kanunları hâkim kılmak esastır..."¹³

¹³ M. Zülfü, Dersim Tarihi, s. 63.

9 Haziran 1908 tarihli tahrîrattan anlaşıldığına göre, Dördüncü Ordu komutanı Zeki Paşa'nın göndermiş olduğu telgrafta, Erzurum'da bulunan üç redif taburunun Dersim'e sevki istenmiş ise de, bundan vazgeçilerek Tokat'taki Redif Alayıyla, Arabgir Redif Taburu ve Diyârbekir'da bulunan Nizamiye 73. Alayın 4. Taburunun Dersim'e sevki kararlaştırılmıştır. Ayrıca yine bu tahrîrata ciddi tedbirler alınmadığından bahisle "...rü'esâ-yı ekrâdın şımarıklık..." gösterdiği de kaydedilmektedir.

16 Haziran 1908 tarihli bir tahriratta ise,¹⁴ "...*Dersim Sancağı dâhilindeki 'aşâ'irden yalnız hareket-ı şekâvetânede bulunanların te'dîbi muktezâsı...*" emredilmiş olmakla, *Dersim mutasarrıfı Ziya Bey'in bu emri dinlememesi ve "...yirmi tabur daha 'asker celbiyle 'umûm 'aşâ'irin vurulacağına da'ir işarâtı...*" üzerine mutasarrıf azledilmiştir¹⁵.

15 Haziran 1908 tarihinden itibaren diğer bölgelerden sevk edilen 26 tabur asker ve Cibranlı Aşiretine mensup Hamidiye Süvari Alayı ile iki dağ topu ve birçok dağ bataryasından oluşan kuvvetler, Dersim'de toplanmıştır. Bunun üzerine Abbasuşağı, Bahtiyar, Karaballı ve Ferhaduşağı aşiretleri reisleri isyandan vazgeçtiklerini bildirmişler, ancak Koçuşağı, Şamuşağı ve Resikuşağı aşiretleri hareketlerini sürdürünce, bunların üzerine hareket yapılmış ise de kesin bir sonuç alınamamıştır.

23 Temmuz 1908 de umumî bir af ilân edilmiş ve bunun neticesinde diğer aşiretlerle uzlaşma sağlanmış sadece Arslanuşağı, Beytuşağı ve Maksuduşağı aşiretleri çevreye olan saldırılarına devam etmişlerdir. Şakir Paşa bu sırada, Dersim hakkında¹⁶ görüşlerini şöyle açıklıyordu : "...*Dersim öteden beri haydutluk ediyor. Şimdiye kadar üç defa askerle üzerine yürüdük. Aşiret reislerini, ağalarını ya yakalattık ya sürdürük veya affettik. Ancak bu sefer de yeni ağalar türedi. Şekavetin sebebi önce fakirliktir, sonra suçluların takipsiz kalmasıdır ve halkın batıl inançlara karşı bağlılığıdır. Bu sebeple kanunları hâkim kılmak esastır...*". Bu görüşlere diğer görevliler tarafından hazırlanan raporlarda da rastlanmaktadır.¹⁷

1909 yılında 4. Ordu komutanı olan İbrahim Paşa, devlet merkezine gönderdiği bir raporda; *Dersim Sancağı'nın 54 aşiret ve 500 köyden meydana geldiğini belirttikten sonra buradaki icraatta, tedibat ve ıslahatın bir arada yapılması gerektiğini ve özellikle "ıslahatta" önem verilmesini istemiştir.*¹⁸

2 Ağustos 1909'da İbrahim Paşa, Erzincan mutasarrıfı Şefik Bey ile birlikte Dersim'deki harekâtı başlatmıştır. **İbrahim Paşa'nın haberi üzerine, 35 kadar Aşiret Reisi gelmiş ve hükümete itaat ettiklerini bildirmişlerdir. Sadece Haydaranlı**

¹ ⁴ BOA,İrade,Dahiliye,15 CA,1336 Hususi 36

¹ ⁵ M.Zülfü. Dersim Tahiri,s.65-66

¹⁶ Naşit Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, İstanbul, 1939, s.130. Ayrıca bkz. dah. Vek. Jan. Umum Kom., Dersim, s.132.

17 BO 85 BOA., İrade Dahiliye, 9 CA.1326, Hususi : 11.

¹ ⁷

¹ ⁸

aşireti ve civarındaki bazı aşiretler, İbrahim Paşa'nın tekliflerini kabul etmemişler ve Haydaranlı aşireti üzerine asker gönderilerek (25 Ağustos 1909) bunlar dağıtılmışlardır. ¹⁹

Prof. Dr. YILMAZÇELİK'in güdülü yorumlarına rağmen 1911-1912 ve 1914 tarihlerinde Dersim'de başkaldırma sürmüştür. 1911 tarihinde Pülümür mıntikasında Haydaranlı, Keçeluşağı, Baluşağı, Lolanlı ve Abbasuşağı Demenan Aşireti direnişe katılmışlardır. Prof.YILMAZÇELİK'in sahte yorumuna göre « Dersim'deki aşiretlerin bir kısmı Ermeniler ve Ruslarla işbirliği yapmak istemişler ve bu arada gerek I. Dünya Harbi öncesi ve gerekse harp devam ederken özellikle Ermeniler, bölge halkını yanlarına çekmek için büyük faaliyetlerde 1916 yılında Ferhaduşağı aşiretinin üzerine Halit Paşa bulunmuşlardır. ²⁰

Yine Prof. Dr. YILMAZÇELİK 'e 1916 yılında Kureyşan aşireti reisi Ali Ağa, Doğu Dersim'deki bazı aşiretlerle Nazımiye'yi işgal etmişti . Koçgiri hadisesinden²¹ Ayrıca Ruslar, sonra Dersim'e gelen Alişer ve adamları Dersim'e dağılmışlardı.²² Dersim işgal edilse bile kendilerine zarar verilmeyeceği propagandasında bulunuyorlardı. Ermeni tehciri sırasında bir kısım Ermenilerin bu bölgedeki aşiretlere sığınması sebebiyle Ermeniler, Ruslar ile Dersim'deki aşiretler arasında Dersim Aşiretleri Nazımiye, Mazgird, Çarsacak ve arabuluculuk yapıyorlardı.²³ Pertek kazalarına hakim iken , Ruslar Ermeniler'in de yardımı ile Pülümür²⁵ içlerine girerek, Hüseyin Bey-zâde Mustafa Bey'in malına ve namusuna tasallutta bulununca Mustafa Bey Ruslar'ın karşısında yer almıştır. Bu arada Rus ordusu karşısında çekilen Osmanlı Ordusunun bazı silâhları Dersim'de bulunan Dersim'deki aşiretlerin Ruslar aleyhine dönmeleriyle, aşiretlerin eline geçmişti.²⁴ aşiretler Rus ordusuna saldırarak bir kısım silâh daha ele geçirmişlerdir.²⁵

Emperyalist sömürgeci Osmanlı ve TC resmi ideoloji temsilcilerinin bu ırkçı politik yaklaşım larie en iyi yanıt Alişer Efeendi ile Dersimli ileri gelenlerin Paris Barış Konferansına gönderdikleri mektuplardır. Ekte eksiklikleri de olsa sayın Hüseyin Akar 'ın bir yazısını ekliyorum.

Koçgiri Zade Alişer Efendi nin Paris Barış Konferansı Kürdistan delegesi General Şerif Paşaya yolladığı 3 Mart 1920 tarihli rapor esas alınırsa yukarıda Prof. Dr. YILMAZÇELİK 'in « 1916 yılında Kureyşan aşireti reisi Ali Ağa, Doğu Dersim'deki

¹⁹ Burhan Özkök, Osmanlılar Devrinde Dersim İsyancıları, İstanbul 1937, s. 23

²⁰ M. Zülfü, Dersim Tarihi, s. 68-69.

Hayri Başbuğ, Türk Kürtleri ve Fanatik Ermeni Faaliyetleri, Ankara, 1984

²¹ Dah. Vek. Jan. Umum. Kom., Dersim, s. 162.

²² M. Zülfü, Dersim Tarihi, s.72.

²³ 105 Dah. Vek. Jan. Umum. Kom., Dersim,s.164

²⁵ Dah. Vek. Jan. Umum Kom., Dersim, s. 163.

²⁴ M. Zülfü, Dersim Tarihi, s.72

²⁵ Suat Akgül, Yakın Tarihimizde Dersim İsyancıları v

bazı aşiretlerle Nazımiye'yi işgal etmişti . Koçgiri hadisesinden²¹ Ayrıca Ruslar, sonra Dersim'e gelen Aşer ve adamları Dersim'e dağılmışlardı.²² Dersim işgal edilse bile kendilerine zarar verilmeyeceği propagandasında bulunuyorlardı. Ermeni tehciri sırasında bir kısım Ermenilerin bu bölgedeki aşiretlere sığınması sebebiyle Ermeniler, Ruslar ile Dersim'deki aşiretler arasında Dersim Aşiretleri Nazımiye, Mazgird, Çarsacak ve arabuluculuk yapıyorlardı » tezi tamamen sahtekarca bir tutum olarak Emperyalist Sömrgeci türk tezini ortaya koyuyor.

« Aşer Efendi nin raporunda imzalayan arasında Seyd RİZA. Koçgiri Aşiret Reislerinden Maxmud ve Kiamil Ağalar, Seydan Aşiret Reisi İbrahim, Mehmet Emin, Ağa, Mehmet İbrahim Ağalar ve Erzingan Aşiretleri adına Mustafa Zade Hüseyin Ağa imzaları var.

Türk tarihçileri böyle sahtekarlık yapacaklarını yerde Koçgiri Zade Aşer Efendi 19 Kasım 1916 de Rusya ile İmzaladı Protookolu açıklasınlar. Aşer Efendi hiç bir zaman Rusyaya topraklarımıza girebilirsin demedi. O Bağımsızlık melesinde çok ileri bir görüşlüydü.. İktidara gelen Bolşevikler Kürd ulusunun kendi kaderini tayin etem hakkına saygı göetmediler ve Kemalistleri desteklediler. Aşer Dersim'den ayrıldı.Öldürülmedem önceki görüşü Sovyetler Birliğine gitmek onun istemiydi. Hain ve şerefsiz Raywer Kop tarafından kafası Zarife Hanımla birlikte kesilerek düşmana sunuldu.Dersim'de karşı devrimin en büyük örneğidir.Hainliği büyüklüğü idi. Ama Dersimli savaşçılardan Mistefae Hemedde Mirzalié Silemani yanında yaralı Cebraill olduğu halde Raywer Koop ile TC nin dört Kurmay Subayını öldürdü Aşer ve Zarife Hanımın intikamını aldı. (Kaynak Sengal Hanımın anıları)Ne yazık ki, 1.Meclis Çağrısına imza atan bir beyefendi bir zamanlar Rayver Koopun torunu Ali Haydar Veziroğlu'nun MİT ajanı Yalçın Küçük'ün metresi Bilgesu Erenus'a verdiği paralarla Derim direnişinin karalanması için film yapımcılığı teklifi yapılmıştı.Ancak Dersim direnişini karalamayı beceremediler. Yerleri başka Milletvekili kalemşörlere havale ettiler. O da tutmadı.

Diyab Ağa (YILDIRIM) ın babası Diabi Ağa Sultan Abdül Hamide Dersim de Hamidiye alaylarını Kurmak için başvurduğunda bu istemi kabul edilmediği halde kendisi 6000 kişilik Ordu Osmanlı Ordusunun safhına geçerek 5000 kişilik Dersimli Kürde karşı savaştı. Bu konu da Antranik, « Diabi Ağa altı bin düzensiz (Kürt) askeriyle Erzince na gelen Ferik Paşayı karşıladı ve sultana koşulsuz bağlılığını paşaya tekrar tekrar belirtti.özellikle de Osmanlı devletine duyduğu ve eylemiyle kanıtlamış olduğu içten sadakati hatırlattı. Diabi Ağa Ferik Paşa'dan bir rica da bulundu. « Sultana gösterdiğim sadakat için Ahmet Beg bana azılı düşman kesildi. Belki de bir gün bu yüzden kan dökülecek. Zâtıalinizden onun derhal cezalandırılmasını istirham ediyorum. Siz buralara araziye yabancısınız, ben altı bin askerimle size klavuzluk ederim. Ya o Ahmed Begi öldürür veya diri yakalayıp sultana hediye olarak gönderirim. »²³

Ferik Paşa böylesi bir yerel yardımı gökte ararken yerde oldu.Hemen Ordusunu Ahmet Beg in üstüne sürdü.(..)Ahmet Bey savaşçı Kürt gençlerini derhal

²¹ Dah. Vek. Jan. Umum. Kom., Dersim, s. 162.

²² M. Zülfü, Dersim Tarihi, s.72.

² ³ Antranik,age,s.171-172

silah başına çağırdı ve köylülerden de çabucak köylerini boşaltıp ormanın derinliklerine gitmelerini istedi. Köylüler daha dağa çekilmeden Ahmet Beg beş bin Kürt'le önemli bir geçidin tepelerine yerleşti,düşman oradan geçecekti.Osmanlı askerleri toplarla bu geçide geldiğinde Ahmet Beyin açtığı yoğun ateş altında kaldılar. Neye uğradıklarını şaşırılmış bir halde, ne ileri ne geri gidebiliyorlar ne kaçabiliyorlardı. (..) korkunç bir geçitti. Ahmet Beyin üzerine yüyümek için oradan geçecektik. (..) Biz geçide yaklaşınca **Diyabi Ağa, çakmaklarıyla(asker) geri durdu.**Biz Ferik paşanın isteği üzerine ilerledik. Bütün askerler geçide girince tüfek mermileri üzerimize dolu git yağmaya başladı. Ferik Paşa çatışmamızı emretti.,ama kiminle çatışacaktık ? Önümüz de insan yoktu ki ormanda kimseyi göremiyorduk.Dar geçitte arka arkaya dizilmiş kabak gibi ortadaydık. Ormanda pusuya yatmış Kürtler ateş açıyor, bizi insafsızca öldürüyorlardı. »²⁴

Antranik Çatışmayı şöyle dillendiriyor. « Ferik Paşa savaşı dehasını kullanarak 5.Bölüğe geçitten yukarı tırmanıp Kürtleri sarmasını emretti. 5. Bölük ormana daldı,ama başlarına ne geldiğini anlatacak bir asker dahi geri dönmedi. Paşa 5. bölükten haber alınsın diye borasanlar öttürdü ama boşuna ses yoktu. Bu sefer 3. bölüğe emir verdi. 5 bölüğe yardım edip Kürtleri sarmalarını emretti.3. Bölüğün alın yazısı aynısı oldu.. Feri Paşa ümitsiz, zılgı kapıldı. Atına binerek » yavrularım can kurtarın » deyip kaçmaya başladı..(..) Artık vahşi Kürtlerin elinden kurtuluş yoktu. Silahını orada geçitte bırakıp kaçan kurtuluyordu.Ve böylece,Ahmet Beg 800-900 asker öldürüp iki bölüğün bütün silah ve cephanesine iki topla birlikte el koydu.ktan sonra , görkemli ve bugüne kadar efsaneleşmiş bir galibiyet elde etti . Sultan çatışmanın bütün boyutlarını duyunca, kendisinden haberiz bir kürt beyine güvenerek savaşa girmeye yeltendiği için Ferik Paşa yı Yemen'e sürdü »²⁵

Dersimde I. Şah Hüseyin Bey den Ahmet Bey' Demenu'ların silahlı mücadele pratiğe ve bu tarihlerden yukarıda dile getirdiğimiz direnişlerin temel çizgisi Dersimin bağımsızlığı ve özgürlüğü için silahlı mücadele çizgisidir.Emperyalist sömürgeci Osmanlı Parlamantosundan sonra Faşist kemalist diktatörlüğü seçenlerin sonunu tarih bize gösterdi. Gerçek Dersim Projesi ve Parlamantosunu bu sömürgecileri teslim olmaya hayır diyen projedir.

Ancak hataları ne olursa olsun, Dersim ruhu ile sömürgeci Osmanlı esaretçi düzenine başkaldıran, 1908 de Meclisi Mebusana Dersim Milletvekili olarak giren çağdar ilerici düşüncelerin ötürü tutuklanıp işkence gören Tırnakları çekilen büyük hukuk bilgini Lütfi Fikri Beyi onurla saygıyla anıyoruz. Sultan Abdülhamid tarafından tutuklanan Meclisi Mebusanda Dersim Mebusu iken İttihatçılar tarafından tutuklanan tırnakları çekilen Lütfi Fikri Bey Kemalist diktatörlük döneminde aynı zulme maruz kalmıştır. Eksiklikler ed olsa sayın Hüseyin Akar'ın Lütfi Fikri Bey üzerine yazdığı yazıyı ekte sunuyorum. Ayrıca Dr Ali KILIÇ'ın Fransa gizli arşivlerine bulduğu Kemalist döneme ait Lütfi Fikri Beyin dava dosyası şu ana kadar bilinmeyen eserleri ile birlikte yakında yayınlanacaktır.

« İkinci nokta Dersim devrimci direniş ruhunu temsil eden ve Mustafa Kemale çok açık ve net bir şekilde karşı çıkan mebusumuz Hasan Hayri Bey i Koçgiri Direniş

² ⁴ Antranik, Dersim Seyahatname,s.171-172

² ⁵ Antranik, age.s.173

hareketine doğrudan doğru katılmadığı halde taşıdığı Dersim kişiliği onuru nedeniyle kendisini saygıyla anıyorum. Arkadaşlar okumamışlarsa, Mustafa Kemal ile Hasan Hayri Bey arasında TBMM de tartımaları Mustafa Kemal 'in Kaynak Yayınlarına çıkan toplu Eserleri XII. Cilt s.108 okumalarını diliyorum.

İKİNCİ BÖLÜM : I. DERSİM MECLİSİ (PARLAMENTOSU) SORUNSALI

Yazımın baş kısmında sorduğum il soru 1. Dersim Meclis nedir? Neden Dersim Koçgiri Meclisi değildir. Koçgiri Batı Dersim olduğuna göre neden öneri bu doğrultu da olmasın? Başlangıcı nereye dayanıyor? Sorunun hangi anayasal temele Hangi siyasal ve hukuksal proğraam dayandığı sorunudur. Şu ana kadar sorun neden sorun böyle ortaya konulmadı? Önündeki engeller nelerdi? Bu engeller nasıl aşılır? Bu konuda insanlık anlayışımız, Dersim Anaaysasına temel olacak düşüncelerimiz nelerdir?

Biz Dersimliler . Uluslararası Hukuk normlarına bağlı, BM ve AB İnsan hakları ve Temel Özgürlüklerini garanti altına alan Felsefi ve Bilimsel Etik ilkelerine bağlıyız. Savunduğumuz, çoğulcu ve hakiki bir demokratik toplum anlayışımızda her bir kişinin üyesi bulunduğu ulusal azınlığın etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliğinesaygı gösterilmesini esas alıyoruz. Bununla yetimiyoruz. Biz ulusal azınlıkların,ezilen ulus ve halkların kendi kimliklerini ifade etmelerine, saklı tutmamalarına ve geliştirmelerine elveren uygun koşulların yaratılmasını gerekli görüyoruz. Bütün halklar arasında,barış, eşitlik,kardeşlik ,dostluk, karşılıklı saygı anlayış,hoşgörü ve diyalog ikliminin yaratılmasını istiyoruz. Bizim anlayışımıza toplumun zenginleşmesi için, kaynak ve etken olarak kültürel çeşitliliğin sağlanmasını gereklidir. Bunun için, gerek Kürdistan'da gerekse Dersim'de ezilen ulusların ve halkların korunmasını buna ilişkin Birleşmiş Milletler sözleşmelerinin ulusal ve bölgesel düzeyde uygulanmasını istiyoruz.

Biz kendi ülkemizde, bütün ulusal azınlıkların ve bu azınlıklara mensup kişilerin hak ve özgürlüklerinin korunmasını insan haklarının uluslararası korunmasının ayrılmaz bir parçası olarak görüyoruz. Dolayısıyla, ülkemizde, Ulusal azınlığa mensup her kişi, kendisine bu azınlığın üyesi olarak muamele yapılmasını ya da yapılmamasını serbestçe seçme hakkına sahiptir ve bu seçimi veya bu seçimiyle bağlantılı hakların kullanımı herhangi bir olumsuzluğa neden olmaz. Biz, Dersim'de yaşayan Ulusal azınlıklara mensup kişiler, hem bireysel olarak hem başkalarıyla birlikte topluca, hem de BM Sözleşmelerinde yer alan ilkelerden kaynaklanan hakları kullanabilir ve özgürlüklerden yararlanabilirler. düşüncesindeyiz. Biz Dersimliler hiç bir zaman başka inançtan olan ulusal azınlıkların Dersim yerel dinini kabul etmelerini istemedik. Bunun örneği yoktur. Biz, Dersim'in kutsal tapınaklarında, ziyaretlerinde dua eden hiç bir Ermeniye rastlamadık. Bilmelisiniz ki, Dersimin dini kendisine özgü bir dindir. Dağların,ormanların,ulu su kaynaklarının,göğün,güneşin,ayın,suyun,ateşin kutsallığı ve pratiği yerleşiktir. Bir bütün olarak evren kutsaldır. Kızılderililerde olduğu gibi, biz de, Dersim de güneş,ay,ateş,su,ırmak,dağ,ağaç, yüce kayalıklar,esen rüzgarlar kutsaldır. Bu öğeler ne islam da, ne Hristiyanlıkta var. TC sömürçiliği, 85 kilometre uzunluğunde kutsal Munzur'daki tapınaklarımızı sular altında bıraktırma politikası,dinsel inancımızı

hedefleyen yoketmek isteyen bir jenosid politikasıdır. Başka bir deyişle, Dersim 182 cami kurma projesi bu islamlaştırmanın iğrenç politikasıdır. Türkleştirme, islamlaştırma politikası ise bunun bir parçasıdır. Türkler, TC sömürgecileri, Yahudilerin Filistin topraklarını satın alma, işgal etme politikaları gibi, Dersim Ormanlarını, dağlarını, yeraltı zenginliklerine el koyuyor, MİT'in örgütlediği Dersim'e yerleşme politikasını AKP hükümeti destekliyor, Saudi Arabistan'dan gelen paralarla Güleciler Dersim'e sinsi bir şekilde yerleşiyorlar. Hristiyanlıkla, İslamın doğuşu ve yayılışı Amerika'nın keşfiyle 25 ile 40 milyon kıızılderili emperyalist sömürgeciler tarafından yok edilmesi yüzyılımızın en büyük jenosid ve savaş suçlarını dile getiriyor. 1894 den başlayıp 1947 lere kadar süren Ermenilerin Jenosidleri Osmanlı, Jön Türk ve Kemalistlerin jenosidçi politikalarının kaynağı olan inkârın inkârı jenosid politikasıdır. Başbakan Erdoğan'ın açıklaması, Ermenilerin jenosidinin tanınması değil, bu inkârcı politikanın devamıdır. Hitlercilerin 6 milyonluk yahudiyi ortadan kaldırılmasına örnek 2830 000 Ermeninin jenosidinden geçirilmesi dünyanın en büyük jenosidlerinden biridir. Bundan sonra 1.300.000 Gerekile Assyro Keldaniler ve 1.500.000 Kürdün ve Dersimlilerin jenosidinden geçirilmesi yüzyılımızın bir jenosid olarak BM, Uluslararası Hukuk Kurumları, devletler kabul edilmesini istiyoruz. Çünkü 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 'İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin kabul edilmesiyle giderildi. Birleşmiş Milletler Teşkilatının başlıca kuruluş amaçlarından biri, anlaşmanın değişik maddelerinde de belirtildiği gibi, "insan haklarına ve temel özgürlüklerine karşı saygıyı sağlamak ve geliştirmek"ti. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi bu yolda atılmış ilk adım sayılır. Artık ikinci aşamada bir haklar ya da ilkeler dizisi değil, katılan devletlere uluslararası hukuki yükümlülükler yükleyen bağlayıcı nitelikte bir sözleşme ya da sözleşmelerin hazırlanması idi. BM lerin "Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (International Covenant on Civil and Political Rights) ve "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme" (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) adlarıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 16 Aralık 1966 tarihli toplantısında oylanarak kabul edildi. Yine Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Sözleşmenin 20. maddesine göre her türlü savaş propagandası hukuk tarafından yasaklanır. Ayrımcılığa, kin ve nefrete veya şiddete tahrik eden herhangi bir ulusal, ırksal veya dinsel düşmanlığın savunulması hukuk tarafından yasaklanır. Diğer sözleşme olan Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme de Sosyal Devlet İlkesinin ve başta sağlık, eğitim ve kültür olmak üzere hizmetlerden yararlanmada eşitlik ilkelerinin getirilmesini somut bir biçimde ele alan önemli bir sözleşmedir. "Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme"nin ilk maddesi ile ikiz sözleşmelerin ikincisi olan "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme"nin ilk maddesi ortaktır ve 'Halkların kendi kaderlerini tayin hakkı' başlığı ile şöyle düzenlenmiştir.

"1. Bütün halklar kendi kaderlerini tayin hakkına sahiptir. Bu hak vasıtasıyla halklar kendi siyasal statülerini serbestçe tayin edebilir ve ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelerini serbestçe sürdürebilirler.

2. Bütün halklar uluslararası hukuka ve karşılıklı menfaat ilkesine dayanan

uluslararası ekonomik işbirliği yükümlülüklerine zarar vermemek koşuluyla, doğal kaynakları ve zenginlikleri üzerinde kendi yararına serbestçe tasarrufta bulunabilir. Bir halk sahip olduğu maddi kaynaklardan hiç bir koşulda yoksun bırakılamaz.

3. Kendini Yönetemeyen ve Vesayet altındaki Ülkelerden sorumlu olan Devletler de dahil bu Sözleşmeye Taraf bütün Devletler, kendi kaderini tayin hakkının gerçekleştirilmesi için çaba gösterir ve Birleşmiş Milletler şartının hükümlerine uygun olarak bu hakka saygı gösterir. “

İkincisi,Birleşmiş Milletlerin Sömürge İdaresi Altındaki Ülkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildirisi (Genel Kurul’un 1514(XV) sayılı 14 Aralık 1960 tarihli kararı) olduğu halde, Bir yandan Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketine kayıtsız şartsız silah bıraktırılması istendiği halde , diğer taraftan Kürdistan’ın bağızlığı için siaha sarılanların tezleri devlet tezlerinin bir tekrarı oluyor. Zira hib bir uluslararası garanti olmadan Birleşmiş Milletlerin yasa ve sözleşmelerine uygun olmayan bir siyasal çözüm sömürgeci devletin politikasından başba bir şey değıidir. Onun için ilkin BM in bu konudaki deklarasyonunu esas olarak alalım.

Genel Kurul, Dünya halklarının (milletlerinin) temel insan haklarına insanın vakar ve değerine, erkeklerin ve kadınların ve büyük ve küçük (bütün) milletlerin eşit haklarına olan inançlarını yeniden teyid etmek ve daha geniş hürriyet içinde sosyal gelişmeyi ve daha iyi hayat standartlarının iyileştirmek için Birleşmiş Milletler Şartı’da ilan ettikleri kararlılığı akılda tutarak, İstikrar ve refahın ve bütün halkların eşit haklarına ve kendi kaderini kendi tayin etme hakkına, ve ırk, cinsiyet, dil veya din ayırımı yapmadan, herkes için insan haklarına ve temel hürriyetlerine evrensel saygı ve riayet ilkelerine dayalı, barışçı ve dostane ilişkilerin şartlarını yaratma ihtiyacının bilincinde olarak, Bütün bağımlı halkların ihtiras halindeki hürriyet isteğini ve onların bağımsızlıklarını elde etmedeki belirleyici rolünü kabul ederek, Bu hakların hürriyetlerinin inkarından veya onun önündeki engellerden, gittikçe artan iktidatların ortaya çıktığını, bunun dünya barışı için ciddi bir tehlike teşkil ettiğinin farkında olarak, Birleşmiş Milletlerin Vesayet altındaki ve Muhtar olmayan ülkelerde bağımsızlık hareketini kolaylaştırmadaki önemi rolünü göz önünde tutarak, Dünya halklarının ateşli bir şekilde bütün tezahürleriyle sömürgeciliğin Sona ermesini arzu ettiğini kabul ederek, Sömürgeciliğin devam etmesinin milletlerarası ekonomik işbirliğinin gelişmesini önlediğine, bağımlı halkların sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesini engellediğine ve Birleşmiş Milletler’in evrensel barış idealine aykırı olduğuna kani olarak, Halkların doğal zenginliklerini ve kaynaklarını, karşılıklı yararlanma ilkesi ve milletlerarası hukuka istinat eden milletlerarası ekonomik işbirliğinden doğan herhangi bir yükümlülüklerine hanel gelmeksizin, serbest bir şekilde kendi amaçları için tasarruf edebileceklerini teyit ederek, Kurtuluş sürecinin karşı konulmaz olduğuna ve ciddi buhranlardan sakınmak için sömürgeciliğe ve onunla bağlantılı bütün ayırma ve ayırım yapma uygulamalarına son verilmesi gerektiğine inanarak, Son senelerde çok sayıda bağımlı ülkenin hürriyet ve bağımsızlığa kavuşmalarını alk ışlayarak ve bağımsızlığı henüz kazanmamış olan bu ülkelerde gittikçe artan güçlü hürriyet temayülünü kabul ederek; Bütün halkların devredilmez tam hürriyet, egemenliklerini kullanma, ve millî

lkelerinin tamliğı hakkına sahip olduklarına kani olarak, sömürgeciliği bütün Őekil ve tezahürleriyle çabuk ve Şartsız olarak sona erdirme zarureti resmen iln eder. Ve o amaçla; AŐaęıdaki hususlan beyan eder;

1. Halkların yabancı tahakkümüne, hakimiyetine ve sömürüsüne tabi bulunması temel hakların inkrıdır. Birleşmiş Milletler Şartı'na aykırıdır ve dünya barış ve işbirliği için bir engeldir.2. Bütün halkların kendi kaderini kendilerinin tayin etme hakkı vardır; o hakka binaen serbest bir Şekilde siyas statülerini tespit ederler ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini serbestçe takip ederler.

2 Siyas ekonomik, sosyal veya eğitsel hazırlığın yetersiz olması hiçbir surette bağımsızlığı geciktirmenin bir mazereti olmamalıdır.

3. Bağımlı milletlerin tam bağımsızlık haklarını barışçı bir Şekilde ve serbestçe kullanmalarına imkn vermek için, onların aleyhine yöneltilmiŐ olan bütün silahlı hareketler veya her çeŐit baskıcı tedbirler sona erecektir; ve millî ülkelerin bütünlüğüne saygı gösterilecektir.

4. Vesayet altındaki ve Muhtar olmayan ülkelerde veya bağımsızlıklarını henüz elde edememiŐ olan diğer bütün ülkelerde tam bağımsızlık ve hürriyet haklarını kullanmalarına imkn vermek için, onların serbestçe açıklanmıŐ irade ve arzularına uygun Şekilde herhangi bir ırk, itikad veya renk ayırımı yapmadan bütün yetkilerin bu ülkelerin halklarına Şartsız ve kayıtsız bir Şekilde devri için acil tedbirler alınacaktır.

5. Bir ülkenin millî birliğinin ve ülke bütünlüğünün kısmen veya tamamen bozulmasını amaçlayan herhangi bir teŐebbüs Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkeleri ile baędaŐmaz.

6. Bütün Devletler, Birleşmiş Milletler Şartı'na, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne ve bu Bildiri hükümlerine, bütün Devletlerin eŐitlięine ve iç iÇlerine karıŐmama ve bütün halkların egemen haklarına ve ülke bütünlüğüne saygı esasına göre sadakatle harfiyen riayet etmek esastır.»⁴

Siyasal gelisme sosyolojisi tarihsel sürecinde somrgeci devletlerin ezilen uluslara uyguladığı politikalar nasıl ele alıyor? Siyasal bilimin bu poltiklara getireceği açıklamalar var mı? Varsa nedir devletlerin ozellikle TC devletinin planlı ortadan kaldırma ve jenosid politikasının z Koçgiri ve Dersim pratiğinde olduğu kadar bu günde tek tek kişileri ve kitleleri toptan ortadan kaldırma politikası nasi açıklanabilir? Bilim cevreleri Turkiye'deki ortaçağ zihniyeti ile bilimsel ve akademik çalışmaları yasaklama yannda resmi tarihin inkarcılığı nasıl bir askeri politika oluyor? Devletin Tek tek kişileri olduğu kadar ezilen ulus halk kitlelerini yoketme poltikasının doğası nedir ve bunun yöntemlerine karşı Kürdistan'da sömürgeci egemenlik ortaçağ yöntemlerini uyguluyor, Askeri ve mali sömürgeci yöntem ulusal ev uluslararası gizli servisleri i çeliŐkileri derinleŐtirme, krd krde krrdırma politikasını gndemleŐtiriyor. Emperyalist sömürgeci TC ye karşı Kuzey Kürdistan Koçgiri ve Dersim deki silahlı mücadele Őiarı ilk bağımsızlık hareketimizin 21 mart 1921 deki ifadesidir

⁴ BM Enformasyon Merkezi UNIC-AnkaraUNIC Turkey 2 Ankara, 12.03.2002

11. DERSİM JENOSİDİ VE ULUSLAR ARASI CEZA MAHKEMESİ.

Uluslararası Ceza Mahkemesi insancıl hukuk kapsamındaki kimi suçları kovuşturan ve 20. yüzyılın sonlarında kurulup 21. yüzyılda uluslararası insancıl hukukun egemenliğine katkı yapan ilk uluslar-üstü hukuksal bir mekanizma olduğunu kabul edenler var. Bu haliyle insanlığa karşı işlenen en ağır suçların faillerinin cezasız bırakılmaması yönünde büyük biradımı temsil eden ve kuruluşundan bu yana 106 ülkenin yargı yetkisini tanıdığı Mahkeme, henüz Ermeniler, Grekler, Assyro Keldaniler özellikle Koçgiri, Zilan Dersim jenosid suçları ve savaş suçlarını işleyen devletleri yargılama konusunda da yetersizliği,pratiksizliği ortadadır. Çağrı metninde bu olguyu gözlemliyoruz. BM Güvenlik Konseyi tarafından Kontrol edildiği için bu Mahkeme bağımsız bir mahkeme değildir. Jenosid ve savaşsuçlarını yargılama da 2002 tarihinden önceki işlenmişsavaşve jenosid suçlarını yargılamaması bu mahkemenin hukuksal procedürlerindeki anti demokratik niteliğini ortaya koyuyor. Bu aksaklık ve çelişkiler Mahkemenin evrensel hukuk normlarına aykırı olduğunu dile getiriyor. Mahkemenin insan hakları hukuku açısından da yeni bir döneme işaret ettiğini söylemek mümkün değildir.Uluslararası Ceza Mahkemesinin yargı yetkisine giren jenosid suçları , insanlığa karşı suçlar ile savaşsuçlarının yeryüzünde işlenmişen ciddi suçlar olduğu olduğu halde, yargılama usulu kanununa getirdiği şartlar suçlu devletlerin, sömürgecilerin ellerini kollayarak serbest dolaşmalarına Mahkeme izin vermektedir. Bu yanıyla Uluslararası Ceza Mahkemesi ciddi uluslararası bağımsız hukuk kuruluşu değildir. Başka bir deyişle, Mahkeme Uluslararası Ceza Hukuku ve İnsan Hakları Hukukuna dinamik bir katkıdan bulunmamaktadır. Örneğin Türkiye, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni kuranRoma Statüsü'nü imzalamadığı için, Dersim Koçgiri savaşjenosid suçlarını işlemişTC ye karşı bu mahkemede dava açmak mümkün değildir. Bu açıdan Uluslararası Ceza Mahkemesi, insanlığa karşı işlenen en ağır suçların kovuşturulduğu, ilk kalıcı ve bağımsız uluslararası mahkeme olduğunu ileri sürmek inandırıcı değildir. Yargı alanına giren, soykırım, savaşsuçları, insanlığa karşı suçlar ve saldırı suçlarından dolayı şahısları, üst düzey devlet yetkilisi ya da asker olmalarına bakmaksızın, yargılayabildiği bir gerçek olduğu halde, suçları,suçluları yargılamaya zaman sınırını koyduğu ve yargılama yetisinin BM Milletler Konseyine bir devlet tarafından getirilmişolma şartına bağlı kıldığı için bu durum uluslararası Hukukun bağımsızlık ilkesine aykırı evrensel hukuk normlarıyla çelişmektedir. Jenosid suçlarını işlemişdevletleri,temsilcilerini yargılamak gerekir. Bu gerçekleşmezse, daha önce kurulan Mahkemelerinsonucunun "ütopya"nın gerçeğe dönüşmesine olanak vermiyecektir. Çağrının birinci çelişkisi bu noktada kaynaklanıyor. Sorunun "BM, İnsan Hakları Komitesine de taşın »masına gelince,26 Ağustos 1998 Dersim Jenosid suçlarının yargılanması için BM yaptığımız başvuru, İnsan Hakları Azınlıklar Komisyonuna havale edildi. O Zaman BM Milletler nezdinde Güvenlik Konseyi denetiminde Jenosid ve SavaşSuçlarını yargılayan bir Mahkeme yoktu. Uluslararası Adalet Divanına davayı götürmek te BM Milletler Güvenlik Konseyine endexliydi. Aynı yıl BirleşmişMilletlerin ev sahipliğinde gerçekleştirilen, Uluslararası Ceza Mahkemesi Kurulmasına Dair Tam Yetkili Temsilciler Diplomatik Konferansı'nda kabul edilen Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, BirleşmişMilletlerin kurulmasından bu yana, en yenilikçi ve heyecan verici gelişmelerden birisi olarak nitelenmiş olsa bile ve

dönemin BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından, "... gelecek kuşaklara hediye edilen bir umut ve evrensel insan hakları ile hukukun üstünlüğüne doğru atılan dev bir adım" olarak tanımlanmıştır yargısı Jenoside maruz kalmışhalkların davalarının görülmesine mutlak bir yanıt vermemektedir.

B) Dersim Jenosidi ve Uluslararası Ceza Mahkemesi Yargılama yetkisi Bu açıdan Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin önemini anlayabilmek için, Mahkeme'nin yetki alanına giren suçlara bakmak yeterlidir. Soykırım suçu, savaşsuçları ve insanlığa karşı işlenen suçlar, dünyanın hangi bölgesinde işlenirse işlensin, uluslararası toplumun tamamını ilgilendiren, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden suçlardır. Bu bilimsel bir olgu. Ama,Uluslararası Ceza Mahkemesi pratikte bu suçlara bürokratik nedenleri bahane ederek bakmamaktadır. Dolayısıyla bu suçların faillerinin cezasız kalması, sadece bir kesimin değil, tüm uluslararası toplumun ortak sorunu olarak bir gerçeklik olarak kalmaktadır. Mahkeme bazı açılardan uluslararası hukuk alanında yenilikçi bir yapıya sahip değildir.. Mağdur ve tanıklara yönelik destek, Mahkeme'nin BirleşmişMilletler Güvenlik Konseyi'nin kontrolünde olduğu için, verilmemektedir. Uluslararası Ceza Mahkemesi, II. Dünya Savaşı'ndan bugüne dek kurulan geçici (ad hoc) uluslararası ceza mahkemelerinin ve gelişen insan hakları hukukunun bir sonucudur. Ermenilerin jenosidi, Greklerin Jenosidi, Assyro Keldanilerin Kürdlerin Koçgiri, Zilan Desim Jenosidleri suçluları yargılanmadı. Buna rağmen Yugoslavya'da işlenen savaşsuçları için BirleşmişMilletler Güvenlik Konseyi tarafından kurulan EskiYugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde gerçekleşmişolmasına rağmen, Dersim Koçgiri jnosidlerine Halbaja jenosidine BM aynı duyarlılığı göstermemiştir. Mahkeme'nin, BirleşmişMilletler Güvenlik Konseyi'nin himayesi altında "bir alt organ" olarak kurulmaması, adil yargılanma hakkının temel bileşenlerinden olan, mahkemenin bağımsız ve tarafsız olduğunu ortaya koymaktan uzaktır. Tercihlidir,trafıdır. Başka bir deyişle, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin bir diğer önemli yanı ise, yargı yetkisine giren suçlar dolayısıyla bireylerin cezai sorumluluğunu kabul ederek, sadece gerçek kişileri soruşturmasıdır. Fakat bu gerçek kişilerin arasında TC nin suçluları yoktur.Buna karşılık UCM jenosidi gerçekleştirmişTC devleti yöneticilerini Ordu mensuplarına dokunmamamıştır. Daha açık bir ifade ile, Uluslararası Ceza Mahkemesi, TC devlet, kurum ya da benzeri ulusal ya da uluslararası kuruluşlarına dokunmamakta , jenosidi gerçekleştirmişTC devleti yönetici kişilerini yargılama girişiminde bulunmamıştır. Mahkeme, yargılama yetkisi, esas olarak devletlerin egemenlik hakkıyla sınırlandırılmıştır. TC devleti hükümlerlik alanı dahilinde, jenosid ve savaşsuçlarını işlemeye devam etmektedir. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı alanına giren suçlardan birisi de, yani soykırım, savaşsuçu veya insanlığa karşı suç, olduğu halde Devlet ve Uluslararası Ceza Mahkeme'sinin yargı yetkilerinin kesiştiği bu noktada, Mahkeme'nin yargı yetkisine giren jenosid suçu, yetkili devlette kovuşturma veya soruşturma konusu yapmıyor.Artık Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin, bu olay için yargılama yetkisi söz konusu değildir. Dolayısıyla Uluslararası Ceza Mahkemesi, öncelikle,suçu kovuşturmaya yetkili devletin harekete geçmesini bekleyecektir. TC inkarcılığı bunu asla yapamaz. BM Güvenlik Konseyi bu konuda görevini asla yerine getirmedi, getiremez. Gerçek şu ki TC devleti, işlediği suçu kovuşturmaya isteksizdir,inkarcıdır, böyle bir yargılama için yetersizdir, » (Kaynaklar. Dr Ali KILIÇ, Victims' Guide To The International Criminal Court; Pierre Hazan; Reporters Without Borders- Damocles Network; 2003;yf:7-2-Uluslararası Ceza Mahkemesine Giriş;

William Schabas; Çev. Gülay Arslan; Uluslararası Af Örgütü; 2008; syf:20 Journalist's guide to the International Criminal Court ; Mike Crawley ; Institute for Media, Policy and Civil Society;2002; syf:1

111. DERSİMDE KÜLTÜREL JENOSİD OLARAK İSLAMLAŞTIRMA HAREKETİ OLARAK AKP HÜKUMETİ VE DEVLETİ POLİTİKASI ÜSTÜNE

TC nin kuruluşundan AKP yönetimine kadar Kültürel jenosidin dinsel karakteri değişmedi. Dersi jenosidinden sonra Merkeze il cami 1957 de kuruldu. 1985’da bu oran merkez köylerinde 182 yükseltildi. Buna kaşı çıkan Dersim halkından 50000 kişi şubat 1985 göçe zorlandı. 1937’de toplam nüfusu 500.000 olan Dersim eyaletinde katledilen insan sayısının 170.000 olduğunu ileri sürerken, devletin 1975 nüfus sayımında veril en sayı Dersim kökenli olu Türkiyenin başka bölgelerinde zorla yaşamaya zorlanan Dersimli sayısı 740.000 dir. Basınada çıkan bir habere göre” Dersim’de bir Tunceli Üniversitesi var. Bu üniversitenin rekoru Durmuş Boztuğ dur. Kendisi AKP’li olup, Cem Vakfına yakın bir Alevi olduğu söylentiler arasındadır. Boztuğun tek amacı ise ; Diyanet, Cem Vakfı, Ehlibeyit Vakfı ve benzeri marjinal-yapay Alevi dernek ve yetkilileriyle birlikte, Tunceli Üniversitesinde bir “ Alevi İlahiyat Fakültesi oluşturmaktır. Burada Yoksul Alevi gençlerini alıp Müslüman-Alevi misyonerler yetiştirmektedir.

Bu açıdan TC ve AKP dinsel jenosid politikasına bakalım. Diyanet İşleri Başkanlığında 94,579 kişilik personel görev yapmaktadır. Yılda yapılan cami sayısı ortalama 1,500 dür. Diyanet İş leri 2010 yılına kadar yani altı yıl içinde 33,100 cami yapımını daha hede flemektedir. Halen 73,523 olan cami sayısı bu sürenin sonunda 106,623 çıkacak , aynı plan çerçevesinde 2700 ilave ile Kuran kursu sayısı da 7700 yükselecektir. 1992 yılında Diyanet İşeri Başkanlığı bütçesi 3 trilyon lira, 1993’e 3,7 trilyon, 1994’e 8,5 trilyon, 1995’e 12 trilyon, 1996’a 43 trilyon, 1997’e 47 trilyon, 1998’e 93 trilyon, 1999’a 253 trilyon, 2000’e 350 trilyon, 2001’e 372 trilyon, 2002’e 475 trilyon, 2003’e 713 trilyona çıkmış tır.2004’e 997 trilyon 437 milyar liraya çıkmıştır. 9 bakanlığın bütçesinden daha fazla ödenek ayrılmıştır. 2004 yılında Diyanet İşleri Başkanlığına 15,000 ek kadro tahsis edilmesi planlanmıştır.2005 ‘e bir katrilyon 122 milyar,2006 da 1 katrilyon 308 trilyon,2007’e,2 katrilyon;2008 yılında ise, 1.221.608 katrilyon ile birlikte Diyanet vakıf gelirleri eklendiğinde bu rakam 2 katrilyona çıkmaktadır. 2009 yılında 3 katrilyona varan bütçe ile dokuz bakanlığın bütçesinden daha fazla bir bütçe ile sözde adilce inanç hizmeti yürü tmektedir. Sadece İstanbul’a 840 kişiye bir cami düşerken, 1045 kişiye bir okul düşmektedir. 2003 yılı itibariyle deTürkiye’e 536 imam hatip lisesinin bulunmakta ve bu liselerde 105,000 öğrenci okumaktadır. Yıllık imam-hatip gereksimi 5000 kişi olmasına karşılık, bu

liseleri bitirenlerin sayısı 25,000 kişiyi bulmaktadır. 2003 yılı itibarıyla imam hatip lisesini bitirenlerin sayısı 511.000 aştığı anlaşılmaktadır. Bu sayılar eğitim düzeninde yaratılan çarpıklıkları ortaya koymaktadır. Normal okullarda bir öğretmene 27 öğrenci düşerken imam hatip liselerinde 10 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir. Açılışından bu güne imam hatip okullarından ve kuran kurslarından mezun olan öğrenci sayısı 3.622.062’dir. Bu öğrencilerin %62’inin kız olması düşündürücü. Bu öğrencilerin ancak %2’i imamlık yapmaktadır. 2004 yılı itibarıyla imam hatip lisesi mezunlarının sadece %7,4 camilerde din adamı olarak görev yapmaktadır. Bu gerçek, imam hatip liselerinde eğitim gören öğrencilerin ancak %12’inin imam hatip olmak istediğini doğrulamaktadır. 12 Eylül’ün darbeci generallerinin Dersim’e yönelik özel bir politika uyguladıkları belgeleriyle ortaya çıktı. Dersimli araştırmacı Mesut Özcan’ın eline tesadüfen geçen yüzlerce fotoğraf, belge ve ses kaseti, Dersim’de uygulanan ve ‘Doğu İrşat Konferansları’ olarak anılan bu politikanın parçası olarak 5 bin çocuğun ailelerinden alınıp otobüslere törenle bindirilerek Dersim dışındaki Yatılı İmam Hatip Okulları’na gönderildiğini kanıtladı.

III.. DERSİM KOÇGİRİ HALKININ ULUSAL DEMOKRATİK HAKLARI MERKEZİ OLARAK DERSİM MECLİSİ PROGRAM TASLAĞI

Dersim Koçgiri halkı tüm diğer onurlu halklara eşit ve haklara sahip olmalı. Ancak bu hakları kazanılmıyış hayata geçirilmemiştir. Halkımız, kendi temel özgürlüklerinden mahrum edilmiş ve direnişçileri yokedirmiştir. Bunun için Koçgiri halkı politik, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını almak için örgütlenmek zorundadır. Çağımıza özgün yasal, Birleşmiş Milletler yasasının öngördüğü, ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin Uluslararası sözleşme, sivil ve politik haklara ilişkin uluslararası Sözleşme tüm halklarından yararlanma tarzıdır. Bu karar 13 Eylül 2007’de BM tarafından kabul edilen Yerli yerleşik Halklar Sözleşmesi Dersim Koçgiri halkına veriyor. Bundan yararlanma tarzı örgütlenme tarzı ise Koçgiri Paramentosunun kurulmasıdır. Klasik dernekçiliğin yerine moderne halka dayanan çağdaş bir bölgelendirme paramentosunun kurulmasıdır. Baş hedefi ise 13 Eylül 2007’de kabul edilen Türkiye tarafından imzalanmış BM Sözleşmeindeki Dersim Koçgiri halkının kendi geleceğini tayin etme hakkını garanti altına alınmasıdır. Dolayısıyla hiç bir şiddete dayanmadan barışçıl olarak bu uluslararası hukuktan yararlanmalıdır. Birleşmiş Milletlerin bu sözleşmesi Koçgiri halkına uygulanabilir. Sözleşme dokuz bölüme ayrılmış oluşuyor. Koçgiri halkının çıkarına uygun olarak bölümleri şöyle sıralayabiliriz.

BİRİNCİ BÖLÜM

Dersim Koçgiri halkının kendi kendilerini yönetme hakkı

Madde 1

Dersim Koçgiri halkı, Birleşmiş Milletler Anayasası Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesi, İnsan haklarına ilişkin uluslararası hukuk tarafından tanınan tüm haklardan tam ve gerçek anlamda yararlanma hakkına sahiptirler.

Madde 2

Dersim Koçgiri halkı, topluluk veya birey olarak, tüm onurlu ve hak sahibi herkes karşısında eşittir ve hiç bir şekilde olumsuz-negatif ayrımcılığa maruz bırakılamaz, özellikle de kökeninden ve kimliğinden kaynaklı olarak.

Madde 3

Dersim Koçgiri halkı kendi kendini yönetme hakkına sahiptirler. Bu hakkın gereği olarak, kendi politik statülerini özgürce belirler ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine özgürce yön verir.

Madde 4

Dersim Koçgiri halkı, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel özgünlüklerini ve önceliklerini ve de hukuk sistemlerini sürdürme ve geliştirme hakkına sahiptirler; eğer tercih ederlerse devletin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamına katılma hakkını koruyarak.

Madde 5

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, birey olarak, vatandaşlık hakkına sahiptirler.

İKİNCİ BÖLÜM

Özgür yasama, fiziki ve moral bütünlük ve Güvenlik'e ilişkin haklar

Madde 6

Koçgiri Dersim halkının bireyleri topluluk olarak ve özgün bir halk olarak özgürlük, barış ve güvenlik içerisinde yasama tarihlerinin tanınması ve 1907-1938 yılları arasında maruz kaldıkları soykırım'ın tanınması, her tür soykırım girişimine ve şiddete karşı korunma hakları vardır bu korunma hakkına hangi sebeple olursa olsun çocukların ailelerinden ve toplulugundan zorla uzaklaştırılması veya kaçırılması da dahildir. Dersim Koçgiri halkının bireyleri, birey olarak, aynı zamanda yasama, fizik ve moral bütünlük, özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptirler.

Madde 7

Dersim Koçgiri halkının bireyleri birey olarak ve topluluk olarak, etnocid'e (kültürün yok edilisine) karşı, tarihlerinin veya kültürel soykırımlarının inkarına karşı korunma hakkına sahiptirler, özellikle bu girişimleri engelleyici ve düzeltici önlemlerin alınması:

- a) Onların ayrı bir halk olarak bütünlüğüne, onların kültürel değerlerinin ve etnik kimliklerine kasteden her türlü girişime karşı
- b) Onları topraklarından, yurtlarından, doğal kaynaklarından yoksun bırakma amaçlı her türlü girişime karşı

- c) Herhangi bir haklarına saldırı ya da sindirme amaçlı her türlü kitlesel yer değiştirme girişimlerine karşı
- d) Baska bir yaşam biçimine veya kültüre asimilasyon veya entegrasyon amaçlı her tür yasal, yönetsel ve benzeri düzenlemeler ve girişimlere karşı
- e) Onlara yapılan her tür karşı propaganda girişimlerine karşı

Madde 8

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, topluluk ve birey olarak, kendi özgünlüklerini, ayrı kimliklerini koruma ve geliştirme hakkına sahiptirler; aynı zamanda otokton halk taleplerini dile getirme ve öyle tanınması hakkına da sahiptirler.

Madde 9

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, topluluk ve birey olarak, başka bir topluluğun veya ülusun aitliğini, ilgili topluluğun dil, gelenek ve göreneklerine uygun olarak seçme hakkına sahiptirler. Hiç bir dezavantajlı durum bu hakkın kullanımına engel teşkil edemez.

Madde 10

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, topraklarını ve yurdunu terketmeye zorlanamaz. Her türlü yeniden yerleştirme işlemleri ilgili halkların özgür iradesi ile geri dönmeleri imkânını.

UCUNCU BOLUM

Dil, Kültür ve Geleneklere ilişkin haklar

Madde 11

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, kültürel gelenek ve göreneklerini koruma ve yaşatma hakkına sahiptirler. Özellikle arkeolojik ve tarihi site ve kalıntılar, zanaat, desenler ve modeller, teknikler, görsel sanatlar, gösteri sanatları ve edebiyat ürünleri gibi geçmiş, şimdi ve gelecekteki kültürlerine ait tezahürleri koruma, yaşatma ve geliştirme hakkına sahiptirler. Dersim Koçgiri halkının bireyleri ayrıca, kendilerinin özgür irade ve rızaları dışında veya bilgileri dışında veya yasaları, gelenek ve görenekleri çiğnenmek suretiyle ellerinden alınmış kültürel, entelektüel, dini ve manevi varlıklarını geri alma hakkına da sahiptirler.

Madde 12

Dersim Koçgiri halkının bireyleri geleneklerini, göreneklerini ve dinsel ve manevi torenlerini, uygulama, gerçekleştirme, tanıtma, öğretme hakkına; kültürel, dini sitelerinin bakımı ve korunması ve bu yerlere özel giriş hakkına, ritüelleri için gerekli eşyaları kullanma ve sahip olma hakkına, olurlarını yurtlarında yeniden gömmeye hakkına sahiptirler.

Devletler, ilgili Dersim Koçgiri halkının bireyleri ile isbirliği içinde, onların korunması ve yasatılması için gerekli önlemleri almalıdırlar.

Madde 13

Koçgiri halkının bireyleri tarihlerini, dillerini, sözlü geleneklerini, felsefelerini, yazı sistemlerini ve edebiyatlarını yasatma, kullanma, geliştirme ve gelecek kuzaklara aktarma hakkına sahiptirler ve aynı zamanda toplulukları, yerleri ve kişileri isimlendirme ve kendi isimlendirmelerini koruma hakkına sahiptirler.

Dersim Koçgiri halkının bireyleri haklarından herhangi birisi tehdit altına girdiğinde, Dersim Koçgiri halkının bireyleri ve devletler bu hakkın güvencesi için gerekli önlemleri alacak ve ilgili kişilerin politik, hukuki ve idari prosedürlerin gelişimini kolaylıkla takibi ve anlaşılması için gerektiğinde bir tercümandan veya başka araçlardan yararlanmasını sağlayacaklardır.

DORDUNCU BOLUM

Eğitim ve Öğretime ilişkin haklar

Madde 14

Dersim Koçgiri halkının bireyleri kendi çocuklarına, her türlü kamusal eğitim ve öğrenime ve her düzeyine erişim hakkına sahiptirler Dersim Koçgiri halkının bireyler , kendi kültürel yöntem eğitimi ve öğrenimine uygun, kendi dillerinde eğitimin yapılacağı okul ve eğitim sistemlerini kurma ve kontrol etme hakkına sahiptirler. Kendi toplumlarından uzakta yaşayan Dersim Koçgiri halkının bireyleri kendi kültürlerine uygun ve kendi dillerinde eğitimin yapıldığı bir eğitim-öğretime erişebilmelidirler. Devletler gerekli uygun kaynakları bu amaçla seferber edeceklerdir.

Madde 15

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, her türlü kamusal eğitim ve bilginin kültürlerinin, geleneklerinin, tarihlerinin ve özlemlerinin çeşitliliğini ve haysiyetini tam ve doğru yansıtmaları hakkına sahiptirler. Devletler, ilgili Dersim Koçgiri halkının bireyleriyle istisare halinde, onyargıları ve ayrımcılıkları yok etmek, hoşgörü ve anlayışı sağlamak , otoktan halklar arasında ve diğer topluluklar arasında iyi ilişkilerin kurulması için gerekli önlemleri alacaklardır.

Madde 16

Dersim Koçgiri halkının bireyleri kendi dillerinde kendi haber organlarını oluşturma hakkına sahiptirler. Aynı zamanda eşit koşullarda her türlü medya'ya erişim hakkına sahiptirler. Dersim Koçgiri halkının bireyleri ve devletler Kamusal haber organlarının, Dersim Koçgiri halkının bireyleri kültürel çeşitliliğini doğru yansıtmaları için gerekli önlemleri alacaklardır. Bu alanda Dersim Koçgiri

Bilimler Akademisi, Dersim Koçgiri Sosyal Bilimler Akademisi, Dersim Koçgiri Tarım Bilimler Akademisi, Dersim Koçgiri Teknoloji Bilimleri Akademisi, Dersim Koçgiri TIP Bilimler Akademisi, Dersim Koçgiri Ekolojik Bilimler Akademisi, Dersim Koçgiri, Hava Kara, Deniz Bilimleri Akadesi, Üniversitler, Bilimsel Arastirma Merkelerini kurma, haklarına sahiptir.

Madde 17

Dersim Koçgiri halkının bireyleri ulusal ve uluslararası is hukukunun onordugu tum haklardan tam olarak yararlanma hakkına sahiptirler.

BESINCI BOLUM

Sosyal Guvenlik ve Gelismeye iliskin haklar

Madde 18

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, istedikleri takdirde, hakları, yasama biçimleri ve geleceklerini ilgilendiren konularda alınacak kararlara , kendi prosedurlerine uygun olarak seçtikleri temsilcileri aracılığıyla karar alma süreçlerinin tum asamalarında ve tam olarak katılma hakkına sahiptirler. Aynı zamanda kendi kalıcı kurumlarını koruma ve geliştirme hakkına sahiptirler.

Madde 19

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, istedikleri takdirde, kendilerini ilgilendirebilecek yasal ve idari düzenlemerin hazırlıklarına katılma ve onları takip etme hakkına sahiptirler. Koçgiri halkının bireyleri, kendilerini ilgilendiren tum onlemlerin kabulü ve uygulanmasından önce devletler ilgili halkların özgür iradesini gözeterek rızasını almalıdırlar.

Madde 20

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, politik, ekonomik ve sosyal sistemlerini koruma ve geliştirme, kendi geçim kaynaklarından ve gelişiminden azami güvenlik şartlarında faydalanma, ekonomik, geleneksel ve diğer aktivitelerini gerçekleştirme hakkına sahiptirler. Kendi geçim kaynaklarından mahrum bırakılmış olan Dersim Koçgiri halkının bireyleri hakkaniyetli ve dengeli bir tazminat hakkına sahiptirler.

Madde 21

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, onların ekonomik ve sosyal durumlarını acil, gerçekçi ve süreklilik arz edecek şekilde iyileştirmeye yönelik

ozelduzenlemerden faydalanma hakkina sahiptirler. Ayrica is, egitim, mesleki yonlendirme, lojman, altyapi hizmetleri, saglik ve sosyal guvenlik gibi alanlarda da bu duzenlemelerden yararlanma hakkina sahiptirler. Yaslilara, kadnlara, genclere, cocuklara ve ozurlulere ait haklara ozel bir onem ve dikkat verilmelidir.

Madde 22

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, Kendi gelisme haklarini yururluge sokmak amaciyla kendi onceliklerini ve stratejilerini tanimlama ve hazirlama hakkina sahiptirler. Ozellikle, saglik, lojman ve kendilerini ilgilendiren diger ekonomik ve sosyal programlarini tanimlama ve hazirlama ve imkanlari olcusunde bu programlarini kendi kurumlarinin olanaklariyla yonetme hakkina sahiptirler.

Madde 23

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, kendi ilaç yapim teknikleri ve geleneksel tibbi pratiklerini gerceklestirme hakkina sahiptirler. Buna tibbi bitkileri, hayvanlari, hayati minarelleri koruma hakki da dahildir. Ayni zamanda hiçbir ayrimcilik olmadan, tum saglik kurumlarina, saglik hizmetlerine ve tibbi tedaviye erisebilmelidirler.

ALTINCI BOLUM

Sivil koruma, Mulk edinme ve Saglik'a iliskin haklar

Madde 24

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, onlari topraklarina, yurtlarina, irmaklarina, kiyilarina ve sahip olduklari, geleneksel olarak yasadiklari ve islettikleri diger kaynaklara baglayan ozel, manevi ve maddi baglarini koruma ve bu baglarini guclendirme hakkina sahiptirler ve bu baglari gelecek kusaklara aktarma konusundaki sorumluluklarini ustlenme hakkina sahiptirler.

Madde 25

Dersim Koçgiri halkının bireyleri , kendi topraklarini ve yurtlarini, bir baska deyisle onlarin tum çevrelerini olusturan topraklar, hava sahalari, sular, irmaklar ve kiyilar, bitki ortusu, hayvan turleri ve geleneksel olarak sahip olduklari, yasadiklari ve islettikleri diger dogal kaynaklara sahip olma, isletme, degerlendirme ve kullanma hakkina sahiptirler. Ozellikle yasalarina, geleneklerine ve goreneklerine, mulk edinme rejimlerine ve dogal kaynaklarini isletme ve kullanmayla yukumlu kurumlarinin tam olarak taninmasi hakkina ve de bu haklara her tur mudaheleyi, yabancilastirmayi ve minimize etme

girisimlerine karsi devletler tarafından etkili koruma onlemleri almasi hakkina sahiptirler.

Madde 26

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, geleneksel olarak sahip olduklari, yasadiklari ve islettikleri ama kendi ozgur iradeleri ve rizalari olmadan el konulmus, isgal edilmiş veya harap edilmiş topraklarini ve yurtlarini elde etme hakkina sahiptirler. Eger bu mumkun degilse hakkaniyetli ve dengeli bir tazminat hakkina sahiptirler. Eger ilgili taraf halklar ozgur iradeleriyle baska bir sekilde karar vermişlerse, tazmin etme sekli kaliteleri, hacimleri ve hukuki statuleri bakımından denk olan toprak, yurt ve dogal kaynaklar olacaktır.

Madde 27

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, kendilerini çevreleyen topraklarini, yurtlarini ve dogal kaynaklarini koruma, restore etme, yosatma hakkina ve uretim kapasitelerini arttırma hakkina ve bu yondeki girisimlere uluslarasi isbirligi araciligıyla devletlerin yardimi hakkina sahiptirler. Kendi ozgur iradeleri ve rizalari olmadan topraklari ustunde hiç bir askeri faaliyet yapılamaz. Koçgiri halkının bireyleri ve devletler, Koçgiri halkının bireyleri topraklari ve yurtlari ustunde hiç bir tehlikeli maddenin stok edilmemesi ve bosaltılmaması için gerekli onlemleri alacaklardır. Koçgiri halkının bireyleri ve devletler ayrıca, bu maddeler tarafından yol açılan hastalikların tedavisi için Koçgiri halkının bireyleri tarafından tasarlanan ve uygulanan kontrollerin, mudahalelerin ve saglik taramalari programlarının yerine getirilmesi için gerekli onlemleri alacaklardır.

Madde 28

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, Kulturel ve entellektuel varliklarının taninmasi hakkina ve ayrıca bunlar ustunde tam kontrol ve koruma hakkina sahiptirler.

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, kendilerine ait bilimlari, teknikleri ve kulturlerine ait manifestasyonlari korumalarını, gelistirmelerini ve yosalmalarını sağlayacak özel duzenlemelerden yararlanma hakkina sahiptirler. Bunlara kendi insan kaynaklari ve baska genetik kaynaklari, tohumlari, dogal ilaç teknikleri, bitki ortusu ve hayvan türlerine ozgu bilgileri, sozlu gelenekleri, edebiyatlari, desenleri ve modelleri, gorsel sanatları ve sahne sanatları da dahildir.

Madde 29

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, kendi topraklarının, yurtlarının ve diger dogal kaynaklarının kullanimina ve degerlendirilmesine yönelik oncelikleri tanımlama ve stratejileri hazirlama hakkina sahiptirler. Ozellikle, kendi topraklari, yurtlari ve diger kaynaklari uzerinde etkili olabilecek her türlü projenin onaylanmasından önce, özellikle de mineral, su kaynaklari ve diger dogal kaynakların

değerlendirilmesi, kullanımı ve işletilmesi konularında, devletlerden kendi rizalarının alınmasını isteme hakkına sahiptirler. İlgili Bati Koçgiri halkının bireyleri onayı alınarak, bu tür aktivitelerin doğurabileceği zararları azaltmak için hakkaniyetli ve dengeli tazminat ödemeleri yapılacak, ekolojik, ekonomik, sosyal, kültürel ve manevi alanlarda gerekli önlemler alınacaktır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Medeni ve politik haklar

Madde 30

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, Kendi kendilerini yönetme haklarının özgüllüğünü icrasında, kendi iç işleri ve yerel işlerinde bağımsız olma ve kendi kendilerini yönetme hakkına sahiptirler; özellikle kültür, din, eğitim, bilgi, medya, sağlık, lojman, iş, sosyal güvenlik, ekonomik faaliyetler, topraklarının ve doğal kaynaklarının işletimi, çevre ve yurtlarına yabancıların erişimi ve de bağımsız faaliyetlerini finanse etme araçları konularındaki bağımsızlık.

Madde 31

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, kolektif olarak, kendi gelenek ve göreneklerine uygun olarak kendi vatandaşlıklarını seçme hakkına sahiptir. Onlar kişisel olarak, Koçgiri halkının bireyleri oturdukları ülkenin vatandaşlığını edinme hakları onunda hiçbir şekilde engel değildir. Koçgiri halkının bireyleri, kendi prosedürlerine göre kurumlarının yapısını belirleme ve bunlara uyuma hakkına sahiptirler.

Madde 32

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, kendi kurumsal yapılarını ve insan hakları alanında uluslararası normlara uygunluğu tanınmış, kendi geleneklerini, geleneklerini, hukuki işlem ve pratiklerini tanıtmaya, geliştirme ve koruma hakkına sahiptirler.

Madde 33

Koçgiri halkının bireyleri, kolektif olarak, bireylerin kendi topluluklarına karşı sorumluluklarını belirleme hakkına sahiptirler.

Madde 34

Dersim Koçgiri halkının bireyleri, özellikle de uluslararası sınırlar tarafından bulunmuş olanlar, bu sınırlar aracılığıyla başka halklarla iletişim kurma, ilişki geliştirme, kooperasyon bağları oluşturma hakkına sahiptirler. Özellikle manevi,

kültürel, politik, ekonomik ve sosyal alanlarda.Dersim Koçgiri halkının bireyleri ve devletler bu hakkın icrası ve bu haktan yararlanılması için gerekli önlemleri alacaklardır.

Madde 35

DersimKoçgiri halkının bireyleri, yapılan antlaşmaların, daha somut olarak 10 Ağustos 1920 yılında imzalanan Sevr Antlaşması, uzlaşmaların, özellikle Aliser önderliğinde 26 KASIM 1916 yılında Rusya'nın Bağımsızlığı için varılan uzlaşmaların ve devletlerle veya temsilcileriyle yapılan yapıcı düzenlemelerin devletler veya temsilcilerince bu düzenlemelerin ruhuna ve esas amacına uygun olarak, tanınmasını, onore edilmesini, uyulmasını ve uygulanmasını isteme hakkına sahiptirler. Baska araçlarla çözülemeyen uzlaşmazlık konuları, ilgili tüm tarafların ortak rızasıyla yetkili uluslararası mahkemenin huzuruna götürülmelidir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Uluslararası işbirliği ve Dis iliskilere ilişkin haklar

Madde 36

Devletler, ilgili Dersim Koçgiri halkının bireyleriyle istisare halinde, bu deklarasyonla sunulan düzenlemelerin eksiksiz ve etkili olarak uygulanması için gerekli tüm önlemleri almalıdırlar. Bu deklarasyonla açıklanan hakların, Koçgiri halkının bireylerinin somut bir biçimde yararlanmasını sağlayacak şekilde, devletlerin iç yasamalarına uyarlanması ve eklenmesi gerekir.

Madde 37

Dersim Koçgiri halkının bireyleri; politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve manevi gelişimlerini sürdürebilmek ve bu deklarasyonla tanınan haklarından ve özgürlüklerinden yararlanmak için uluslararası işbirliği çerçevesinde, devletlerden tam ve eksiksiz finansal ve teknik yardım alma hakkına sahiptirler.

Madde 38

Dersim Koçgiri halkının bireyleri devletlerle yaşanan uzlaşmazlıkların ve çatışmaların çözümü için ve bu konuda acil kararların alınmasını sağlamak için her iki taraf için hakkaniyetli ve kabul edilebilir olan işlemlere başvurma hakkına sahiptirler. Aynı zamanda, bireysel veya kolektif haklarına karşı girilen her türlü tecavüze karşı etkili itiraz yollarına başvurma hakkına sahiptirler. Alınan tüm kararlar ilgili halkların gelenek ve göreneklerini, düzenlerini, hukuki sistemlerini göz önünde bulunduracaklardır.

Madde 39

Birlesmis Milletler sisteminin ilgili uzman organlari ve kurumlari ile diger hukumetlerarasi organizasyonlar bu deklarasyonla açıklanan duzenlemelerin tam olarak hayata geçirilmesi icin diger seferberliklerin yaninda, gerekli finansal isbirliğini ve teknik yardimi seferber etmelidirler. Dersim Koçgiri halkının bireyleri kendilerini ilgilendiren sorunların ozumüne katilimini sağlayacak olanaklar ve araçlar sağlanmalıdır.

Madde 40

Birlesmis Milletler orgutu, bu deklarasyonun uygulanmasını sağlamak için zorunlu onlemleri alacaktır,ozellikle de Dersim Koçgiri halkının bireylerinin dogrudan katilimiyla , bu alanda ozel yeteneklerle donanmis yuksek duzeyde bir organ kurmak yoluyla. Birlesmis Milletlerin tum organlari bu deklarasyonun ongordugu tum duzenlemelere tam olarak uyulmasını ve uygulanmasını kolaylastiracaklardır.

DOKUZUNCU BOLUM

(Kişi onuruna ilişkin haklar

Madde 41

Bu deklarasyonla taninan haklar DersimKogiri halkının bireylerinin yasam, onur ve huzur’una iliskin azami ve zorunlu normlari oluşturmaktadırlar.

Madde 42

Bu deklarasyonla taninan tum haklar ve ozgurlukler kadin erkek farki gozetmeksizin, tum DersimKogiri halkının bireyleri icin ayni şekilde garanti altına alınmıştır.

Madde 43

Bu deklarasyonun hiçbir duzenlemesi Dersim Koçgiri halkının bireyleri nin var olan veya sahip olmaya muktedir olduğu haklarından mahrum edilmesi veya onları sona erdirecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 44

Bu deklarasyonun hiçbir duzenlemesi; bir devlete, bir gruba veya bir sahsa Birleşmiş Milletler Anayasasına tezat bir eyleme, bir faaliyete girisme hakki verecek biçimde yorumlanamaz.

Madde: 45

Dersim Koçgiri, kendi bilimsel ve Hukuksal Kurumlarını, oluşturma hakkına sahiptir. Anayasa Hazırlama Kurumu ve Mahkemesi Federe Devlet Konseyi, Parlamento, Senato, Ulusal bağımsızlık ve Güvenlik kurum ve ordularını kurma hakkına sahiptir. bütün sömürgeci askeri ve siyasi güçler Dersim ve Koçgiri'yi terketmelidir.

Bütün katılımcılara başarılar diliyoruz.

DR Ali KILIÇ ve İSMAİLO DEMENİZ KILIÇ
PARİS BERLİN

EKLER-I

Hüseyin Akar

LÜTFİ FİKRİ BEY

Meşrutiyet D.Dersim

Lütfi Fikri eski Kosova valilerinden Fikri Paşa'nın oğludur. Asıl adı *Ömer Lütfi*'dir. 1872 yılında İstanbul'da doğmuş. İstanbul *Mekteb-i Mülkiye*'yi 1890'da *Paris Hukuk Fakültesi*'ni 1893'te bitirmiş. *Ekol Siyasi Politik*'te okuyan Lütfi Fikri Paris'ten döndükten sonra, Meşrutiyet ve hürriyet rejimini savunur. "*İlmi Hükümette Osmanlılar'a bir bakış*" mevcut mutlakiyet idare sistemini şiddetle eleştirdiği için Padişah'a jurnal edilir. Cinayet Mahkemesi kararıyla 14 ay hapis cezasına çarptırılır.

Gözünü budaktan esirgemeyen, medeni cesareti, ateşli konuşmalarıyla ilgi odağı haline gelen bu hürriyet savunucusu, bu tutukluğu sona erince Isparta Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'ne tayin olur. Burdur'da, Konya'da memurluk yapar. Bor Kaymakamlığı görevinde önemli yenilikler sergiler, hükümet binasını yaptırır. Bu yeniliklere karşı çıkan hocalardan **Aşki Efendi**; "*Kaale yakaalü ile meşgul oluyor*" türünden eleştirileriyle Lütfi Fikri'yi *Padişah'a Jurnal* eder. *Tortum*'a sürgün edilen Lütfi Fikri, çareyi Rusya üzerinden Avrupa'ya kaçmakta bulur. "*İstibdat*" taraftarı Çarlık Rusya hükümeti, kendisini Osmanlıya teslim etmek için *Batum*'a göndermeye hazırlar. O arada Karadeniz'de şiddetli lodos vardır. Batum Osmanlı Konsolosluğu; "*Lütfi Beyin boğulmasına aldırnam ama bu havada masum balıkçılar da batabilir*" der, iadeyi birkaç gün geciktirir. Lütfi Fikri, bu arada Fransız Konsolosluğu'na uğrar, Paris'te iken hocası bulunan bir Fransız'ın yardımıyla *Batum*'dan Almanya'ya kaçar.

Almanya'da iki yıl kalır. Oradan Mısır'a gide, Mısır Kahire'de avukatlık yapar. "*Pek çok para kazandığı*" söylenir. Mısır'da boş durmaz, edebiyat ve siyaset üzerine çalışır. 1908'de Meşrutiyetin ilanı üzerine İstanbul'a döner.

İlk Mebusan Meclisi'ne **Dersim Mebusu** olarak katılır. İktidar partisinin tekelci liderlerine karşı muhalefetin dili olur. "*Mutedil Hürriyetperver Partisi*"ni kurar. *Tanzimat Gazetesi Başyazarlığı*nı yüklenir. Gazeteleri ard arda kapatılır o yenisini çıkarır. *Tanzimat, Zühre, Tanzimatı Matbuat, Mem, Yeniden Tanzimat, Islahat, Maşrik, Tekrar Zühre, Tesisat* onu Teşkilat ve İfham Gazeteleri izler. Değişen gazetelerin tümünde İktidarın karşısında muhalefet yapan bir **Lütfi Fikri** vardır.

Meşrutiyet'in başlangıcında kendi deyimiyle "*Meşrutiyetin Balayı*"nda o bir ihtilalcıdır. 1911 yılında İzmir'de ki bir konuşmasında şöyle haykırır:

“İnkâr olunmaz bir hakikattir ki Meşrutiyet’i elde eden İttihat Terakki’dir fakat gene kati bir hakikattir ki Meşrutiyetin yerleşmemesine sebebiyet veren gene odur. On beş sene dahil oldum on altı ay hapiste çürüdüm, beş sene sürgünde kaldım” diye yakınır.

Önceleri katıldığı İttihat ve Terakki Partisi’ni **“Bir kazanda yirmi sene kaynasa bağdaşmalarına ihtimal olmayan unsurlardan oluşmuş bir kitle”** diye karşı çıkar.

Lütfi Fikri Bey, **“Müsellemat İttifakı”** (Doğular birliği) adlı bir dernek kurar. İstanbul’la Ankara’nın arasını bulmaya çalışır. Ankara temsilcisi Rafet Paşa için; *“.....nutkundan Talat Paşa’dan bahsetti Demek ki Talat Paşa’nın komitacılığı koca bir millet meclisini “evet efendimci” meclis haline getirmeye kafi geldi. İleride bu gibi ricalin elinde cılız, aciz korkak, her şeye “evet” diyecek bir meclis haline gelmeyeceğine ne ile kanaat edeceğiz?”* der. TBMM diye bir hükümet tarzına karşı çıkmış bunun cumhuriyet olması gerekliliğini savunmuştur. Bu nedenle İstiklal Mahkemesinde iki kez yargılanır.

İstanbul’a gelen, İstiklal Mahkemesi’nde yargılanan gazeteciler beraat etmişlerdir. **Lütfi Fikri Bey** ise beş yıl **“muvaffak küreğe”** mahkum edilmiştir (27 Aralık 1923). Amcazadesi Sivas Mebusu Halis Turgut Bey, **Lütfi Fikri**’ye **“af”** dilemeyi teklif eder. **Lütfi Fikri** bu teklifi şiddetle reddeder ve; **Ben mücrim değilim ki affımı isteyeyim, isterlerse hakkımdaki hükmü refetsinler”** demiştir (13/02/1924, sayı 412) .

Fakat düello bitmemiştir. Bu sefer **Lütfi Fikri Bey**, İstanbul Barosu Başkanı olarak Ankara’nın karşısında Terakki Perver’le beraberdir.

Adliye Vekili Necati Bey, **Lütfi Fikri**’nin Başkanı olduğu İstanbul Barosu’nu kaldırmaya kalkınca olaya çok kızmış ve Adliye Vekili Necati Bey’e çektiği telgrafta; **“İstanbul Barosu muamelatına müdahalenizi men ediyorum”** şeklinde bir protosto da bulunmuş.

“1925 yılında, son ve öldürücü bir trajedi içindedir. Gerici ve gizli bir dernek olan “Tahrikat-ı Salahiye’cilerle beraber, Ankara İst,klal Mahkemesince ikinci kez yargılanmıştır. Acı bir “muhakeme” sonunda beraat ettiği zamanda Lütfi Fikri Bey’den eser kalmamıştır. (Vatan 18 Haziran 1950).

Düşünce özgürlüğü ve hukuk savaşımında evlenmeye zaman ayıramayan **Lütfi Fikri** 1934 yılında tedavi için gittiği Pariste ölür. Ölüm haberi İstanbul’a gelince, yeğeni Avukat *Feridün Fikri Düşünsel*, vasiyetinin açılmasını talep etmiştir. Noterce açılan vasiyetnamede:

“Beyoğlu’ndaki apartman, Büyükkada’daki eski Maliye Nazırı Ziya Paşadan aldığı iki köşk, arazi, Kadıköy’deki ev...”vs İstanbul Üniversitesine şu koşullarla bağışladığı görülür:

- a) **Ahlak, medeni cesaret, aile birliği üzerine (her yıl) en iyi eser yazana bin lira**
- b) **Her yıl hüküm ve kararlarında en çok isabet gösteren ve saygın hakime bin lira**
- c) **Geriye kalan gelirler her yıl lise ve Üniversiteyi “pek iyi” derece ile bitiren yoksul iki talebe tahsil için Avrupa’ya gönderilecek. Mütevelli Heyet bu seçim işlerini tedvir edecek “**

Bu vasiyetnamenin Dersim’in özgürlük tutkusunu taşıyan özgürlük savaşçısı Lütfi Fikri’nin medeni cesaret, iyi ahlak, sağlam aile, yenilikçi kişiliği yanında ne kadar

özverili olduğu, bilime hak ve hukuka, dürüstlüğe sözde değil gönülden bağlılığını göstergesi. Bu sağlam yapı, “doğru” uğruna “ölesiye” direniş, “Dersim kimliği”nin olmazsa olamaz. Lütfi Fikri’nin Dersim toplumu ile bağıını koparan, başka bir deyimle bir önceki kuşağını hafızadan silen Hüseyin Fikrinin “Paşa” oluşu dur.

Arkadaşları Lütfi Fikri Bey’i nasıl bilirdi

Lütfi Fikri Bey, 1908 Meşrutiyetin’in ilanına muteakip Dersim Mebusu seçilmiştir. Avrupa parlamenterlerinde olduğu gibi, mecliste bir muhalefetin ilmi ve yasama bir mahiyet iktisap etmesinde, bilhassa Dersim Mubusu’nun rolü çok mühümdür. Bir çok yeni yasalar, ilk matbuat, yeni teşri mevzuat Fikri Lütfi Bey’in mahsulüdür

...Mebusan Meclisi’nde ilk dört senesinde en çok dikkatı çeken şahsiyet, Dersim Mebusu’dur. Biz de ilk anket parlamenter usulü tatbik eden, sık sık istizatakrirleriyle o zamanki iktidar partisini çok mü,kül vaziyetleredüşüren, İdare-i Örfiye ve Divanı Harp hakkında gayet şiddetli tenkitlerde bulunan meşhur Bekirağa Bölüğü koğuşunda mevkuflara yapılan zulümleri ortaya atarak maznunlara nasıl falaka atıldığını pek parlak hitabetiyle anlatmış, tırnakların söküldüğü, içkencelerin türlüünün yapıldığını (bütün teferruatına dek) Meclis kürsüsünde izah etmiş. Kendisinin dokunulmazlığına karşın Mubusan Meclisi’ne giderken bir askeri inzibat tarafından Sirkeci’de ne suretle tevkif edilmek istendiğini, bunun üzerine muvafık, muhalif bütün mebusların imzaladıkları bir istihza (soruşturma) takririyle Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa’yı Meclise izahat vermeye mecbur eden, hükümeti düşürecek vaziyete getiren Lütfi Fikri Bey olmuştur. (Hür.3/3/1925 Mehmet Reşit

)

Lütfi Fikri Bey, hususi hayatında bir çocuk kadar saf ve temiz idi. Lütfi Fikri Bey, dindar değildi, ahrete inanmazdı, fakat; bir dinin istediği bütün şahsi faziletlere malikti. Hak yemezdi, borcuna sadıktı, ayağına götürür öderdi. Sığara içmezdi. Kağıt oynamaz, ayda yılda bir rakı veya şarap hariç müskirat kullanmazdı, kullanan arkadaşlarını tenkit ederdi. Görünüşünün aksine olarak, bir şair ruhu, ince hassas, titiz bir ruh taşırdı. Bildiğime göre bir tek Müslüman müşterisi yoktu.

Lütfi Fikri Bey 1919 yılında İstanbul Barosuna girmiş, 8 yıl Baro Başkanlığını yapmış, bu uzun sürede taşıdığı siyaset damgasını hiçbir an Baro’ya sokmamıştır. Baro’nun en bilgili en vukuflu, Garp hukukunu en iyi anlamış, beş on simadan biri ve beklide birincisi idi. Fransızcası Türkçesi kadar kuvvetli söyler ve yardı. Lütfi Fikri Bey’in şahsiyetinin en bariz tarafı dürüst mücadeleci tarafıdır....(Baro Mec. 1934 Ali Haydar)

3-)“...Serbesti-i kalem bir kimsenin düşündüğünü söylemesi ve muhatabının onu dinlemesi demektir. Fakat bir vatan ve memleket meselesi mevzu-ı bahis olurken, herkesin sırf mesleği ile meşgul olması bana bir az mefaatperestlik gibi görünür. Dektor doktordır, avukat avukattır. Fransız, Almam veya Türk olabilir. Fakat her şeyden evvel bir vatani vardır; vatanperver olmaya mecburdur. Eğer Reis Beyefendi bilmiş olsaydım bütün ruhumla söylüyorum, kanaat ve içtihad ifade eden neşriat memnudur. Müdde-i Umimi Beyefendi’nin söylediği gibi bu bahisler hakkında bir şeyler söylenmeyecek; kanun bu suretle telakki olunacak, o zaman söylemezdim, yazmazdım. **BEN KANUN ADAMIYIM, KARŞI HAREKET BENDEN SADIR OLMAZ.** İctihadına tevafuk

etmeyen, kanunları tebdil için Mebus olduğum zaman uğraşırdım.(Yeni mülkiye Tarihi,Mücelit Oğlu Ali. C.III, s.454)

Tarik Zafer Tunaya'nın "*Muhalefet tarihinin en heyecanlı siması*" diye tanımladığı **Lütfi Fikri İkinci Meşrutiyet Meclis-i Mebusanı'nda gerekse öncesi ve sonrasında yaptığı konuşmalar, yazdığı yazılar, yaptığı "muhalefet"le siyaset tarihimizin en önemli ismidir. Onun bu hukuk bilgisiyle, Batı kültürünü ülkemize taşıırken baskıcı iktidarların karşısında yalnız, yıkılması güç bir kale olarak görüyoruz. Namuslu, dürüst, özverili, bilen inatçı baskıları kıran, yenilikçi, tam özgürlük savaşçısı...**

Öyle ki O'nun "*muhalefetin muhalefeti*" veya "*daima muhalefet*" olarak beliren kişiliğinin, babası Hüseyin Fikri Paşa'nın, evlatlık edildiği Dersim halkının çoğu kişiliğiyle eşleştiği, bütünleştiği görülüyor. Dürüstlük üzerine kurulu özgürlük tutkusu ve inatla ölesiye savunuculuğu, doğa ile özleşen Dersim insanının geninde bütünleştiğine inanıyorum

Lütfi Fikri, geninde bulunan bu doğal dürüst özgürlük tutkusunu, Batı'nın medeni hukuk anlayışıyla yoğurmuş, yenilikçi kültür edinimlerini belagatle kullanmış, "***Ben bir hukuk adayım karşı hareket benden sadır olmaz***" öz güveni ve yaşamında edindiği tüm varlığını ölümünde ideali uğruna; *iyi ahlak, aile birliği, iyi hukuku uygulayan, öğrenene, bilime*" bırakma özverisi, O'nu "***Siyaset tarihimizde en iyi ve etkili muhalefet siması***" yapmıştır.

O günden bu yana "*dürüstlük, hak hukukta, iyi ahlakta, bilimde, özveri* de düşükler olduğu görülüyor. Ne ki "*muhalefet*" ve "*inatta*" çok şeyin değiştiği söylenemez. Ülke coğrafyası Siyaset alanında, Mecliste en çok muhalifler rolü (düşük sevide de olsa) Dersim ardıldı Tuncelilerin elinde olduğuna ülke gündemi tanıktır.

Görülen o ki Lütfi Fikri, Tunceli (*Tunç-eli*) nin *Tunç*'unu Paris'te terbiye ederek **Çelik**leştirmiştir. Lütfi Fikri tek başına Dersim'de "*geliştirilen tertipleri*" İstanbul hatta Ankara Meclis'ine taşımıştır. Ancak o dönemde Büyüka'da yalnız ve göz altındadır.

Lütfi Fikri, ilericiliği "ilk"leriyle sarsıntılar yaratmış. Basitinden bunlardan biri öğretide, minder yerine sıra koymuş, İlçede "*Hükümet Binası*" yaptırmış. Bu nedenle Padişaha "jurnal" edilmiştir. Buna karşı da "*sürgün*" edilir. Suçu yenilikçi olması . Siyasi tarihimizde kadınlara "ilk" kez oy hakkı verilmesini Meclis'e Sunan ilk Mebus Dersim Mebusu Lütfi Fikri oluyor (19/06/1909). İşkenceye karşı çıkan, işkenceyi hakkı ile bağdaştırmayan, Meclis'e "ilk" getiren, tahkikini sağlayan yine bu bu özgürlük savaşçısı Dersim Mebusu **Lütfi Fikri** oluyor. **Lütfi Fikri** kim yanıtı uzun, özetle:

Kıl Köyü'nden Osmanlı Sarayı'na Kıl Köyü Nazimiye İlçesine bağlı, Dügün Dağı (Duzgun Bava) eteğinde, ancak keçilerin tırmanabildiği katırların yol iz bulduğu bir dağ köyü. Köyün geçimi o zamanlar tümüyle hayvancılık...

Keçi kılından; şal- sapık yapıp giyme, kilim dokuyup yere serme, keçi postundan tuluk yaparak içine yağ depolama, serin havalarda bu yağ tuluklarını katırlarla Pazar yerine taşıma yağı satma başlıca geçim kaynaklarıdır

Kıl köylü üç kardeş yine keçi postundan yapılmış tuluklarda biriktirdiği yağları (1840 yıllarda) satmak için Çemişgezek'e götürürler. Çemişgezek, Bizans'tan kalma o zamanın da önemli ticaret merkezlerinden biri.

Kıl Köylü kardeşler, O yıl sıcak geçtiği için yağlarını pazara götürmekte ve satmakta gecikir. Yağlar satılmasına satılır ama kış aniden basar. Katırlarıyla köye dönmeleri olanaksızlaşır. Kışı Çemişgezek'te geçirmek zorunda kalırlar. Eldeki para ile kendileri ve katırlarının barınacağı bir yer bulmakta bir Osmanlı zabiti yardımcı olur. Bir ev kiralar katırlarıyla kışı orada geçirirler, İlkbaharda köylerine dönen kardeşler kendilerine kiralık yer teminde yardımcı olan bir zabiti (subayı) Kıl' a devet ederler. Subay konuk kaldığı bu köyde yetim bir çocuğu evlatlık edinir. Birlikte Çemişgezek, oradan da yeni tayın yeri İstanbul'a götürür. Kıl Köyü “ *Uso*”, Çemişgezek'te “*Hüseyin*”, İstanbul'da “*Hüseyin Lütfi Bey*” oluverir.

Saray Okulu'nda yetişen Hüseyin Lütfi, sarayca çok önemsenen biridir. Ne ki “soylu” bir aileden olmayan veya somut bir başarısı sağlamadan kolay kolay “Paşa” olamıyordu.

1875-76 yıllarında Dersim'de kargaşa yaşanır, kavga başlar. Hüseyin Lütfi, Padişah huzuruna çıkar; “*Dersim'de huzuru ben sağladım*” der yetki alır, Dersim'e gider.

İlk iş olarak aşiret liderlerini toplar düşündüklerini onlarla samimi duygular içinde (onların düşüncelerine de yer vererek) paylaşır ve yardımlarını ister. Aldığı yetkiyi sıcak temas ve samimi diyalogla en iyi şekilde kullanan Hüseyin Lütfi, Dersim'in vilayet olması için gerekli bütün memurları, aşiretlerin ortak istemleri doğrultusunda Dersimliler'den seçer. Dersim Aşiretleri Pahişah'a bağlılığını ve Hozat'ın İl olması istemlerini bildirir. Böylece Hüseyin Fikri Bey'e “Paşa” ünvanı verilir.

Dersim'in vilayet, Hüseyin Lütfi'nin vali olması bir “ilk” tir. . (O zaman vilayet olma memur ve diğer giderlerini yöresinin karşılama zorunluluğu var) Bu on yıl sürer.

Hüseyin Lütfi Paşa bu başarı üzerine başka bir büyük ile atanınca, vilayet mali giderlerini karşılayamaz ve 1888 yılından sonra Dersim, tekrar mutasarrıflık olur. Hozat mutasarrıflığına Çarsacak, Mazgirt, Kızılkilise (Nazimiye), Kuzuçan (Pülümür), Ovacık, Pertek, Çemişgezek, Pah yöreleri bağlıydı. O dönemde kalma, Hozat'ta bugün halen “*Lütfi Paşa mahallesi*” ve “*Lütfi Paşa çeşmesi*” var.

Kıl Köylü bu “*Hüseyin Fikri Paşa,*” Dersim'den *Portreler*'de yer alan *Lütfi Fikri Bey*'in babasıdır. Yine *Portreler*de ki *Feridün Fikri Düşünsel*, Lütfi Fikri'nin yeğeni, *Sevinç Fatma Düşünsel*, *Feridün Fikri Düşünsel*'in kızı. *Fethi Ülkü* de bunların akrabasıdır.

Lütfi Fikri Bey'in basılmış bazı eserleri:

Şimdiki İzdivaçlar (piyes) Kahire Türk Matbaası 1905

Tecrube-i İntikal, Duhter-i Hindu (Hinti kız) Kahire Türk Mat. 1905
Erkekler arasında (piyes) Kahire Türk mat. 1907

Selanik 'te Bir Konferans İst. Ahmet İhsan mat. 1326 (1910)
Osmanlı Tarih-i Siyasesi “ “ “ “ 1329 (1913)
Hükümdarlık Kaşısında Milliyet ve Mesuliyet ve Tefrik-i Kuvva Mesaili. 1914
Meşrutiyet ve Cumhuriyet İst. Ahmet İhsan mat. 1339 (1923) ve daha bir çok eseri

‘

0